

Semily Řeky- mezi městem a krajinou

Michaela Kloudová

diplomní projekt v ateliéru Jana Šépký a Mirky Tůmové

letní semestr 2013/ 2014

fakulta architektury ČVUT

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT: Michaela Kloudová

AR 2013/2014, LS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:

(CJ) SEMILY ŘEKY- MEZI MĚSTEM A KRAJINOU

(AJ) SEMILY ŘEKY- BETWEEN TOWN AND LANDSCAPE

JAZYK PRÁCE: ČESKÝ

Vedoucí práce:	Ing. akad. arch. Jan Šépka	Ústav: 15129 navrhování III
Oponent práce:	Ing. arch. Petr Nacházel	
Klíčová slova (česká):	Semily, Podkrkonoší, Jizera, ostrov, textilní továrna, parcely pro rodinné domy, venkovská zástavba, scelení, propojení, oživení, očištění, zpřístupnění	
Anotace (česká):	<p>V Semilech se kombinuje krása podkrkonošské přírody s kaňonem řeky Jizery a silná industriální stopa. V současné době se město potýká s problémy, jako stárnutí populace, úbytek obyvatel a úbytek pracovních míst po zániku hlavně textilních továren a izolace od větších silničních tahů. Téměř jedinou stavební poptávku tvoří rodinné domy. Ty se rozrůstají na stranách nad městem a zasahují do typické venkovské zástavby. Vytipovala jsem na celém území města několik parcel pro stavbu rodinných domů. Záměrem je rozložit nové parcely po zastavěném území obce tak, aby navazovaly na stávající infrastruktury a aby ve výsledku nevznikla velká zóna s jedním typem architektury a jedním charakterem obyvatel. Nová zástavba je definována regulací, která pomáhá zachovat charakter stávající rozptýlené venkovské zástavby.</p> <p>Území Řeky je vymezeno ramenem Jizery a náhonom vedoucím ke komplexu bývalé textilní továrny, která je nevyužívaná a spolu s přilehlou dělnickou kolonií chátrá. Na druhém cípu tohoto ostrova leží největší semilské sídliště. Továrna a sídliště jsou od sebe odděleny „územím nikoho“, prostorem zavážený stavebním odpadem a zarostlým náletovou zelení, ten je špatně průchodný a nevzbuzuje pocit bezpečí. Zadní část ostrova je tak naprostě odříznuta od sídliště i zbytku města. Beru v úvahu situaci města a v nejbližších letech a nepředpokládám průmyslové využití tovny. Zároveň nepočítám s velkým stavebním rozvojem v oblasti bydlení. Mým záměrem je ale ostrov scelit, propojit se sídlištěm a oživit jeho severozápadní cíp. Chci zachovat hodnotné části areálu, zpřístupnit je veřejnosti a očistit areál od těžko využitelných přístaveb. To vše v souladu se záměrem zdůraznit silný charakter místa, jak přírodní tak industriální.</p>	
Anotace (anglická):	<p>In Semily are combined the beauty of a foothills nature and the Jizera river canyon with strong vestiges of industry. Currently, the town faces challenges such as population aging, population decline and job losses, especially after the demise of many textile factories and isolation from major roads. Almost the only construction demands are family houses. They sprawl on the hillsides above the city and extend to typical rural buildings. I have identified throughout the town several plots for construction of houses. The intention is to spread new plots for built-up area of the village so that build on existing infrastructure. There will not be a large area with one type of architecture and one character of the population. The new area is defined by the regulation, which helps to maintain the character of the existing scattered rural development. The territory „Řeky“ is defined by a river branch and a drive, which leave to the complex of the former textile factory that is now unused. The factory and a labor colony deteriorate. On the other lappet of the island is the biggest Semily settlement. The factories and the settlement are separated by a "no man's land ". This area is overgrown and buried by construction waste. It is poorly permeable and it does not evoke a sense of security. The rear part of the island is completely cut off from the rest of the island and from the town. I take into account the situation of the town, I do not count with a large building development in the area of housing or industry. My intention is reintegrate the island, connect with the settlement and revive the northwest corner. I want to preserve valuable part of the area and make it available to the public. This is in keeping with the intention to emphasize the strong character of the place, natural and industrial.</p>	

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“
(Celý text metodického pokynu je na www.FA.studium/ke stažení)

Za vedení práce děkuji
Ing. akad. arch. Janu Šépkovi a Ing. arch. Mirce Tůmové.

Za konzultace děkuji
Ing. Radmile Fingerové,
Ing. arch. Antonínu Novákovi,
Ing. Martinu Pospíšilovi, Ph.D.,
Ing. Františku Denkovi.

Za vstřícný přístup, pomoc při organizaci workshopu, poskytování materiálů a dalších informací, dále za zorganizování a propagaci veřejné prezentace děkuji zastupitelstvu města Semily a zaměstnancům městského úřadu, jmenovitě především
Ing. arch. Martinu Hilpertovi,
Mgr. Janu Farskému,
Ing. Vladimíru Bělonohému.

Za pomoc při pořizování leteckých snímků děkuji pilotu Cessny 152.

A v neposlední řadě děkuji za podporu své rodině a blízkým.

Hledali jsme město, menší město, řekněme město s jasně viditelnými problémy a hlavně město s reprezentací ochotnou s námi spolupracovat. Volba padla na Semily. A po konzultaci s vedením města se objasnila i oblast našeho zájmu. Semily- Řeky, ostrov, jehož hranice jasně vymezuje rameno Jizery na jedné straně a kilometr dlouhý náhon k bývalé textilní továrně na straně druhé. I přesto je nutné se podívat na Semily jako celek. Znám je od dětství a nikdy jsem k nim neměla kladný vztah. Čím to je? Když projíždíte novým centrem, stojíte na autobusovém nádraží nebo se potřebujete dostat k úřadům s okresní působností, vidíte jen malou část města, a to tu část, která byla do velké míry poznamenána zásahy druhé poloviny 20. století. Nové centrum na levém břehu řeky je oproti tomu historickému značně řídké, chaoticky řešené, budovy úřadů jsou rozptýlené po městě. Jako návštěvník nevidíte prostě nic, čím by si vás Semily získaly. Možná jen když vyjedete na kopec a otevře se vám pohled do krajiny.

Semily leží na jedinečném místě, kde končí zvlněné podhůří Krkonoš, protkané zákruty Jizery, a přechází v Český ráj. Právě Semily patřily v minulosti do chudého Podkrkonoší, zatímco za Kozákem se již rozkládal úrodný kraj (jak místní nazývaly rovinatá a úrodná pole a bohaté selské usedlosti). Život jeho obyvatel, žijících v roubenkách a pěstujících len, a hlavně obraz jejich města změnil nástup průmyslové revoluce a výstavba továren s náhony, které přiváděly vodu z Jizery. Město bohatlo, stávalo se významným průmyslovým střediskem Podkrkonoší a dřevěné chalupy se měnily v městské kamenné domy. Stejně jako mnoho dalších měst Pojizeří i Semily doplatily na svou závislost na jednom hlavním odvětví. Spolu s mizejícím textilním průmyslem mizely i pracovní příležitosti a obrovské komplexy továren stojí dnes nevyužité a chátrají, zatímco nové průmyslové (skladovací) objekty se staví na zelené louce. Stejně tak na zelené louce rostou rodinné domky. I když se město snaží udržet výstavbu v definovaných hranicích, ne vždy se to podaří.

Zadáním byly Semily- Řeky s možným přesahem. Téma jsem si ale měla definovat sama. Na začátku jsem se rozhodla pracovat s tím, co Semily nabízejí. Chtěla jsem dotvořit a přetvořit již existující, najít mu nový smysl, pracovat se Semilami- městem v krajině a městem s velkými prázdnými fabrikami, městem protkaným sítí přírodních vodních toků i umělých náhonů.

Jedním z témat se mi stala právě výstavba rodinných domů na svazích nad městem.

Charakter zástavby se dále od centra mění na venkovský, jedná se převážně o rozptýlenou zástavbu bez výrazného jádra, typickou pro Podkrkonoší. Vznikaly zde dlouhé lesní lány oddelené cestami a mezemi a táhnoucí se od řeky až k okraji lesa, ty se místy zachovaly dodnes. Velkou část zástavby Semil tvoří rodinné domy různých druhů a poptávka po nich je nejvýraznější. Nová zástavba se často přelívá z hustě zastavěných vilových čtvrtí do původní venkovské zástavby. Jak hustota, tak hmota této nově vzniklých samostatně stojících domů je oproti ní příliš velká. Tyto nové domy a ulice často neodpovídají svým charakterem vesnické zástavbě. V současnosti by měla být prioritou města ochrana volné nezastavěné krajiny a také uchování typické kompozice osídlení se souvisle zastavěním údolím a řidce rozptýlenou zástavbou na svazích. Novostavby je tak vhodné umisťovat v prolukách a na okrajích souvislé zástavby.

Mým záměrem bylo rozložit nové parcely po zastaveném území obce tak, aby navazovaly na stávající infrastrukturu (sítě, asfaltové cesty) a tak, aby ve výsledku nevznikla velká zóna s jedním typem architektury a jedním charakterem obyvatel. Nová zástavba je definována regulací, která pomáhá zachovat již zmiňovaný charakter. Stanovila jsem tři tipy regulace, podle místa, kde se nové parcely nachází. Několik pozemků je vytipováno v oblastech navazujících právě na typickou nízkopodlažní rozptýlenou zástavbu. Jejich velikost byla stanovena tak, aby umožnili zachovat typické vzdálosti mezi domy a průhledy do krajiny. U těchto pozemků byla zvolena přísnější regulace. Mírnější regulace byla nastavena v místech, kde již převažují novější domy většího měřítka obehnáné ploty. Samostatnou regulaci dostalo území u soutoku Jizery s Chuchelským potokem, je to místo v údolí s návazností na centrum. Nové domy by se tu mohly chovat více městsky, dodržovat uliční čáru. Tu jsem stanovila s ohledem na již stojící domy a také na hranici rozlivu vody při povodních. V záplavové zóně u řeky může vzniknout stezka usnadňující pěším i cyklistům cestu mezi Bítochovem a centrem.

Mým druhým tématem jsou Řeky. Ty leží v údolí, ze dvou stran těsně semknuté kopci. Jihovýchodní cíp ostrova navazuje na park a dále na centrum města. Od počátku 70. let tu vznikalo sídliště, kde dnes žije 2800 obyvatel a je největším sídlištěm v Semilech. Severozápadní cíp tvoří vstup do krajiny, je výchozím bodem na Riegrovu stezku, oblíbenou turistickou trasu vedoucí přírodní rezervaci údolí Jizery. Rozkládá se tu také areál bývalé největší semilské textilní továrny Franze Schmitta z 60. let 19. století, a k ní přilehlá tehdejší dělnická kolonie, v dnešní době chátrající. Továrna je téměř ikonickou stavbou, nejen pro místní, kteří zde pracovali, ale svou rozlohou, polohou v údolí a vysokými komínky je viditelná ze všech straní města. Dnes je v soukromých rukou a téměř nevyužitá. Mezi sídlištěm a prázdným areálem leží „území nikoho“, prostor zavážený stavebním odpadem a zarostlý náletovou zelení, je špatně průchodný a nevzbuzuje zrovna pocit bezpečí. Zadní část ostrova je tak naprostě odříznutá od sídliště i zbytku města. Beru v úvahu situaci města a v nejbližších letech nepředpokládám příchod velkého investora, který by využil plochy továrny, investoval do její obnovy a vytvořil zde množství pracovních míst. Zároveň nepočítám s velkým stavebním rozvojem v oblasti bydlení. V ideálním případě by město areál odkoupilo, podobně jako se to nedávno stalo v Ústí nad Orlicí.

Mým záměrem je ostrov scelit, propojit. Chci ho celý oživit tak, aby zmizely izolované a „mrtvé“ zóny. Chci zachovat hodnotné části areálu, zpřístupnit je veřejnosti a očistit areál od těžko využitelných přístaveb. To vše v souladu se záměrem zdůraznit silný charakter místa, jak přírodní tak industriální. Náplň továrny se hledala těžko. V Semilech není zájem o velké výrobní, komerční a administrativní plochy ani o bydlení v bytových domech. Přesto jsem sem chtěla přinést život v různých obdobích dne i roku. Kromě rekonstrukce Kolonky a její opětovné využití pro bydlení, plánuji v návaznosti na ni výstavbu rodinných řadových domů. V budově bývalé tkalcovny pak navrhoji bydlení pro seniory, denní stacionář a sídlo mobilní služby pro seniory. Do budovy přádelny navrhoji nízkoprahové centrum pro děti a mládež, které by v Semilech mělo vzniknout a spolupracovat právě se základní školou v Řekách.

Zároveň by bylo možné kombinovat tyto dva provozy, využívat např. společné počítacové učebny, dílny, malou tělocvičnu. V přízemí tkalcovny navrhoji a detailněji zpracovávám zázemí krytého bazénu. Pro ostatní budovy by se našla náplň v průběhu času. Město by mohlo prostory pronajímat různým drobným výrobcům, popřípadě by zde později, při změně poptávky, mohly vzniknout byty, penzion či hotel. Stavby areálu továrny nejsou dnes žádným způsobem chráněny, což nechává volnou ruku při jejich rekonstrukci či konverzi. Ráda bych co nejvíce uchovala jejich původní vzhled. U úprav interiéru při změně využití počítám s odstraněním dodatečných vestaveb a očištěním na skelet. U nově vestavěných prostorů bych chtěla nechat co nejvíce vyniknout původní skelet a proporce budovy. Nové stavby (bazénová hala a řadové domy) výrazem jasně odděluji od stávajících, zároveň však vycházím z původního industriálního charakteru a vzhledu budov. Cihelné zdivo jsem zvolila jako materiál, který se na nich nejvíce pohledově uplatní. To koresponduje s nadokenními oblouky a římsami stávajících budov, zároveň působí dostatečně abstraktně v návaznosti na jejich fasády, s důsledně uplatněným novorománským slohem Rundbogenstil.

Počítám s prodloužením cyklostezky, která vede z města a měla by dále pokračovat na Riegrovu stezku a propojit tak město s krajinou. Navrhoji i větší propojení ostrova s okolní vodou. Malými úpravami nábřeží by mohlo samotné sídliště více těžit ze své polohy. Stačilo by vytvořit přístupy k vodě z kamenných stupňů a pokračovat s brodem přes řeku, zároveň pomocí štěrků upravit malé „pláže“ přímo u řeky. Stejně tak navrhoji na druhé straně sídliště propojení s náhonem. U ulice Bavlinské by se vybudoval chodník s alejí stromů i na straně u náhonu, tato ulice by byla rozšířena pomocí stupňů až k samotné vodní hladině. Kromě posezení by si tu lidé mohli v zimě nazout brusle a zabruslit si na zamrzlé, kilometr dlouhé náhonu. Posledním propojovacím bodem by byl park na místě „území nikoho“, jeho nerovný terén jsem protnula cestami hlavně na místě již vyšlapaných cestiček. Stromy z malého historického parku před továrnou bych ponechala a ostatní plochy navrhoji proměnit na květné louky. Tento park bude mít hned vedle existujícího skate parku novou BMX dráhu, cesty budou moci využívat cyklisté i bruslaři. Důležité je pročistění a údržba zeleně a nové osvětlení podél cest, které by měly přinést pocit bezpečí.

širší a místní vztahy	
poloha	8-9
vodstvo- Jizera	10-11
historie	12-13
turismus	14-15
doprava	16-17
obyvatelstvo	18-19
vybavenost	20-24
územní plánování	24-27
analýzy	
terénní a vzdušný průzkum	28-29
analýza druhů zástavby Semil	30-39
analýza Řek	40-43
příběh textilky	44-45
koncept	
1) doplnění sítě pozemků pro bydlení v souladu s charakterem místa	46-47
2) oživení ostrova drobnými zásahy v souladu s charakterem místa	48-49
návrh	
1) doplnění sítě pozemků pro bydlení v souladu s charakterem místa	50-55
2) oživení ostrova drobnými zásahy v souladu s charakterem místa	56-59
detail	
1) krytý bazén	60-64
2) řadové domy	65-66
schémata stávající stav vs. návrh	67-68
seznam použitých zdrojů	69

širší a místní vztahy

poloha

vodstvo- Jizera

historie

turismus

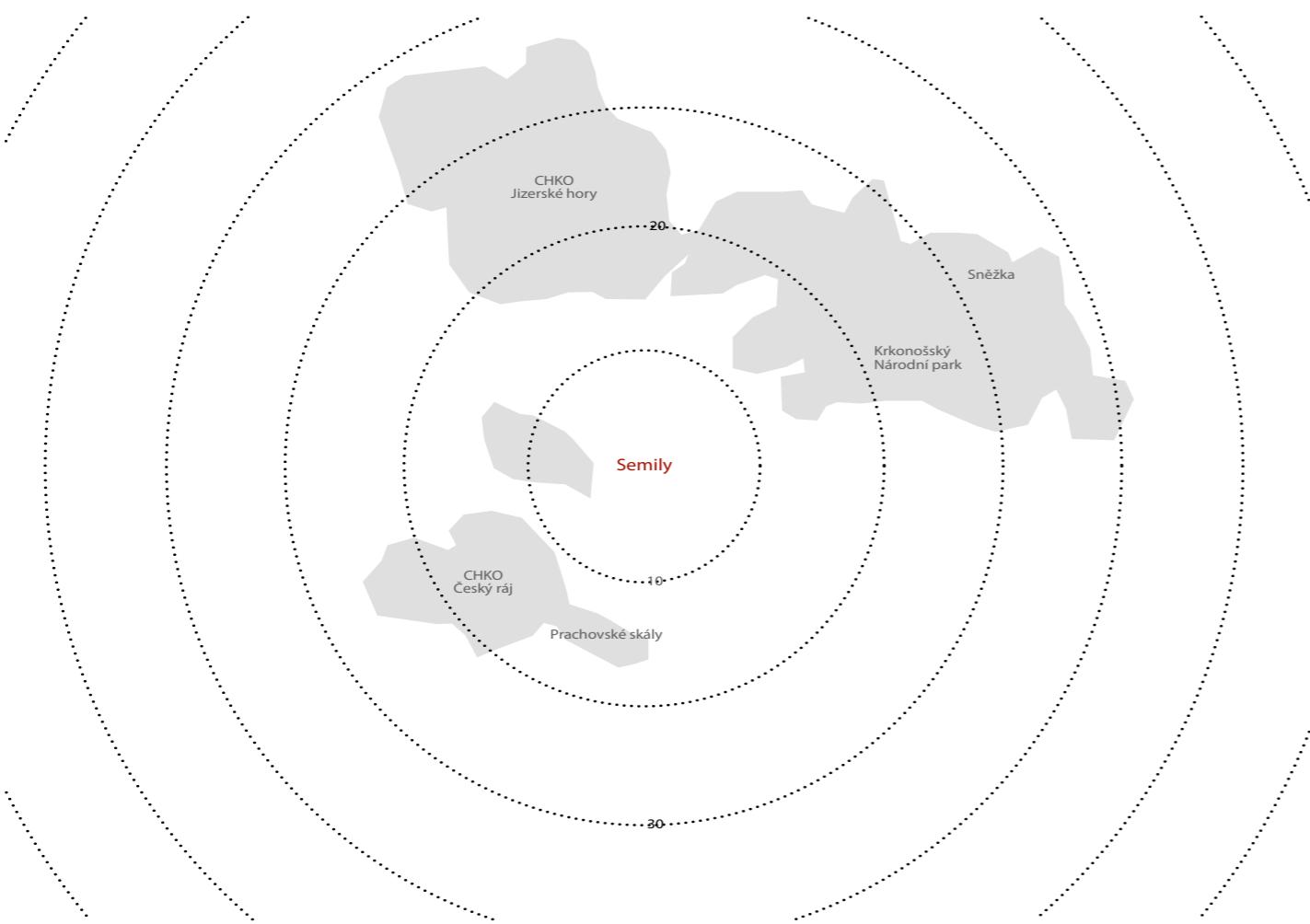
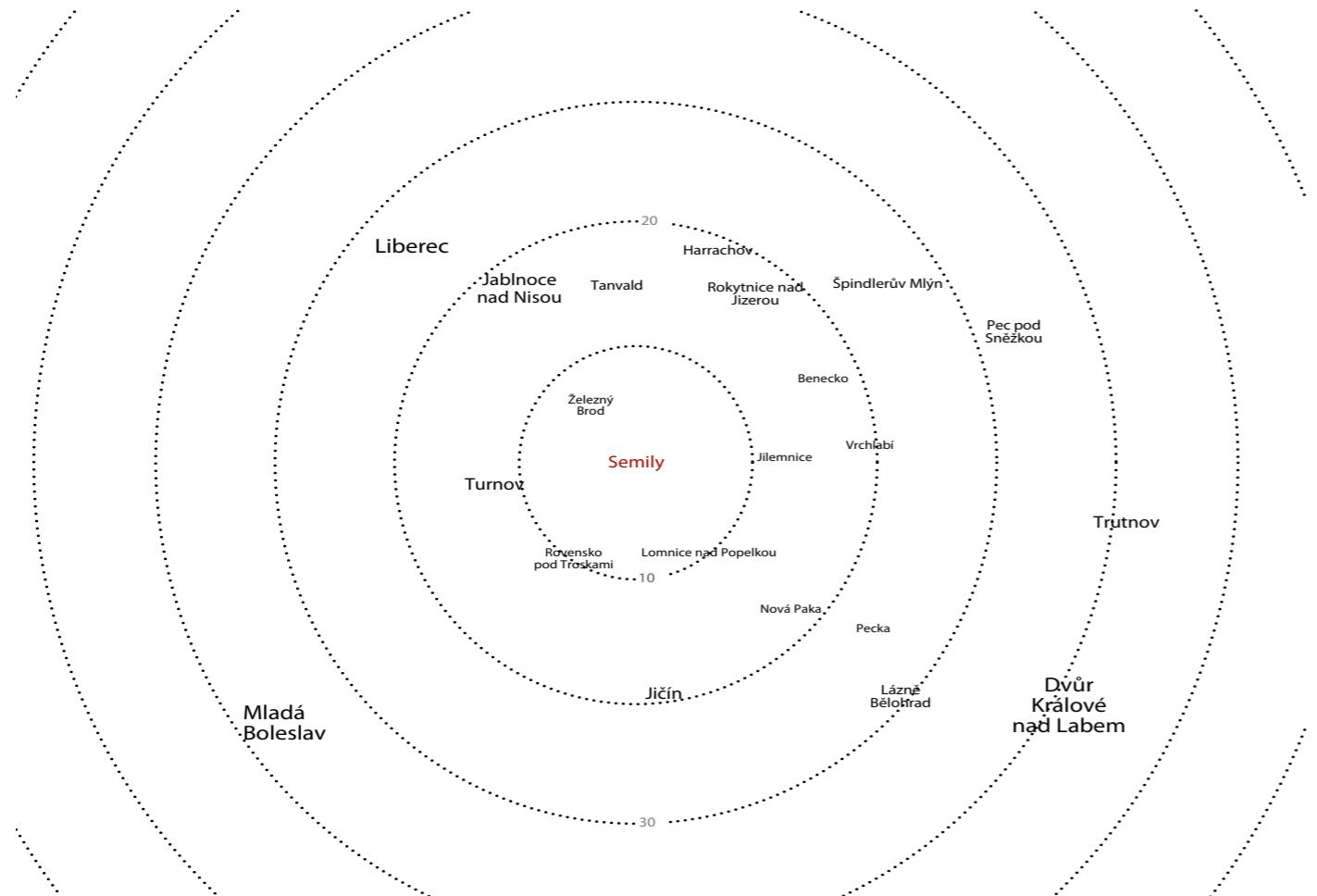
doprava

populace

obyvatelstvo

územní plánování

město	CZ0514 576964
NUTS 5 (obec):	Liberecký (CZ051)
kraj (NUTS 3):	Semily (CZ0514)
okres (NUTS 4):	Semily
obec s rozšířenou působností:	pověřená obec:
	Čechy
	16,31 km ²
historická země:	8 630 (1. 1. 2013[1])
katastrální výměra:	zeměpisné souřadnice: 50° 36' 15'' s. š., 15° 20' 27'' v. d.
počet obyvatel:	nadmořská výška: 340 ^[2] m
zeměpisné souřadnice:	PSČ: 513 01
nadmořská výška:	zákl. sídelní jednotky: 15
PSČ:	části obce: 4
zákl. sídelní jednotky:	katastrální území: 3
části obce:	adresa městského úřadu: Husova 82
katastrální území:	51301 Semily
adresa městského úřadu:	Mgr. Jan Farský
starosta / starostka:	oficiální web: http://www.semily.cz

Semily jsou okresní město v Libereckém kraji. První písemná zmínka o městě je z roku 1352.

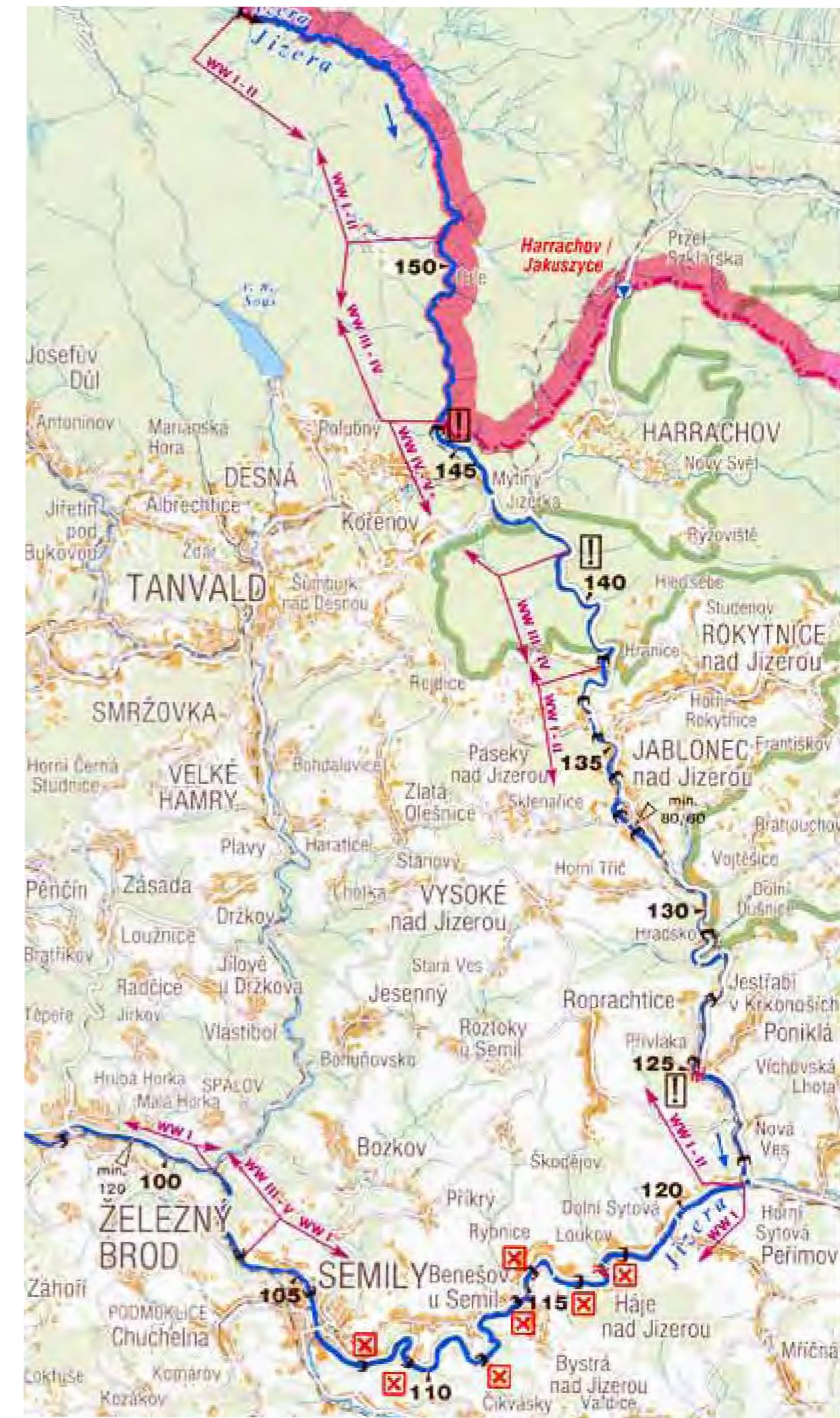
Město Semily s přibližně 9 000 obyvateli se rozkládá v Libereckém kraji na severovýchodě Čech. Leží v podhůří západních Krkonoš při soutoku Jizery a Olešky. Semilská kotlina je ze všech stran obklopena vrchy, z nichž nejbliže městu dominuje Varta a severovýchodním směrem poutá pozornost táhlý vrch Strážník.

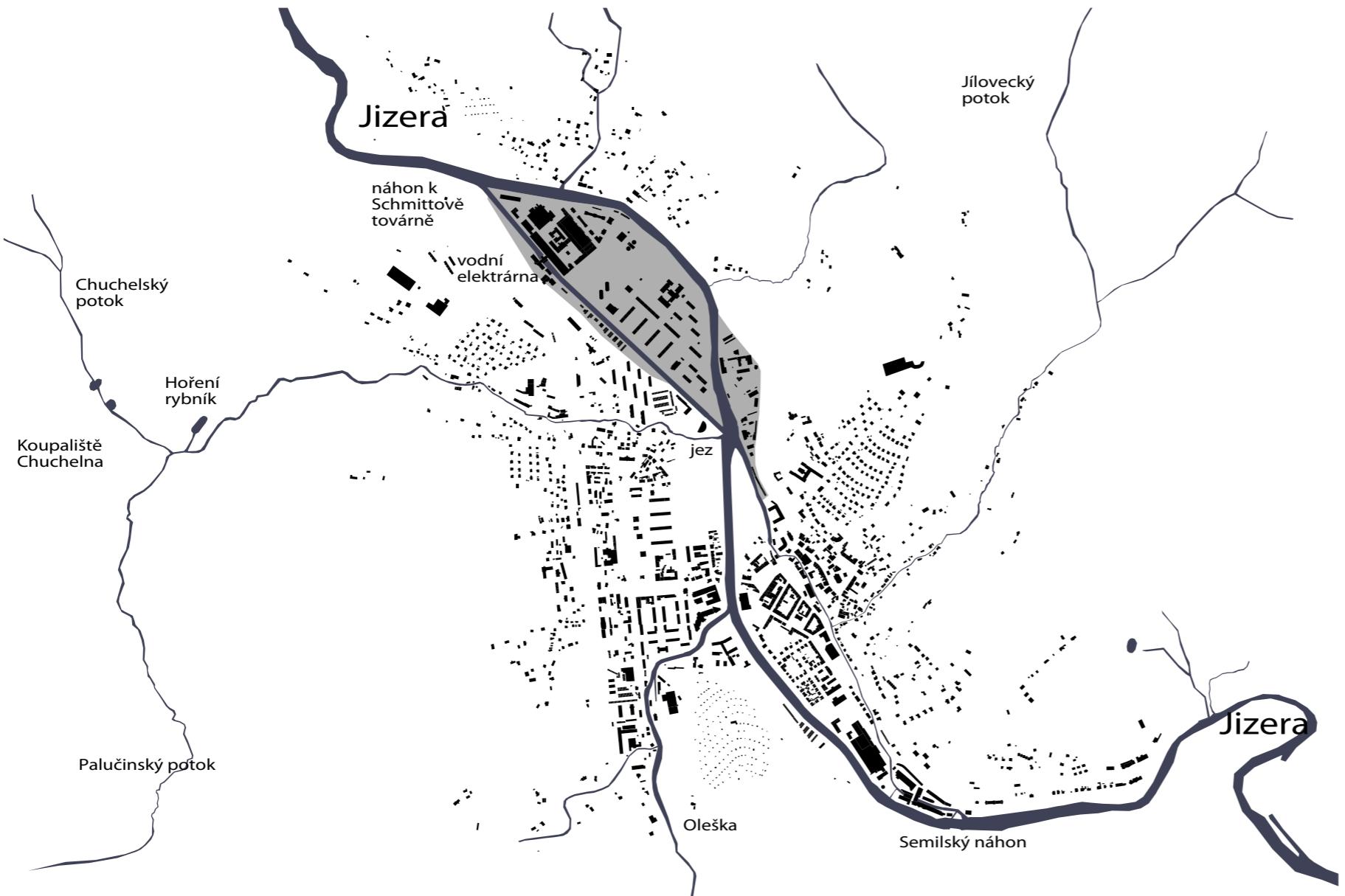
V minulých staletích prošly Semily obdobím rozvoje zemědělství, obchodu, řemesel, drobné výroby a posléze průmyslu využívajícího sílu řeky. Především tu byly mlýny, výroba příze a plátna a tisk látek, od roku 1515 také pivovar. Postavení železniční tratě Pardubice - Liberec v roce 1858 dalо impuls k postupné přeměně Semil.

Semily na rozhraní atraktivních turistických regionů Český ráj a Krkonoše tvoří přirozené centrum Horního Pojizeří. Nedaleko Semil jsou horské hřebeny a turistická střediska Krkonoš a Jizerských hor, hrady, zámky a skalní města Českého ráje. V blízkosti města je unikátní kaňon řeky Jizery s Riegrovou stezkou a Bozkovské dolomitové jeskyně. Z rozhledny na vrcholu Kozákova je za příznivého počasí vidět až čtvrtina Čech.

širší a místní vztahy

poloha
vodstvo- Jizera
historie
turismus
doprava
obyvatelstvo
vybavenost
územní plánování

Je to kraj hlubokých údolí s krásným kaňonem řeky Jizery a jejími přítoky říčkou Oleškou, Jíloveckým a Chuchelským potokem, Kamenicí i Vošmendou. Romantiku údolí řeky Jizery umocňuje Riegrova stezka, jež nabízí osmdesátimetrovou galerii, vyhlídky a prameny vody. Roku 1951 byl tento divoký kaňon Jizery vyhlášen státní přírodní rezervací.

Řeka Jizera je největším pravostranným přítokem Labe, je tedy řekou II. kategorie. Pramení na jihovýchodní straně hory Smrk ve výšce 919 m n. m. a asi 15 km tvoří státní hranici s Polskem. Rozloha jejího povodí činí 2 201 km² a při ústí má průměrný průtok 25,5 m³ s⁻¹ (stoleté maximum činí 669 m³ s⁻¹). Horní úsek řeky je převážně spádový a do svého akumulačního území vstupuje u Turnova, kde její spád již mírnější ale i dále se objevují úseky s větším spádem. Do Labe se vlévá u Toušeně po 163,7 kilometrech toku ve výšce 169 m n. m. Pro vodáky je splavných asi 140 kilometrů celkového toku řeky.

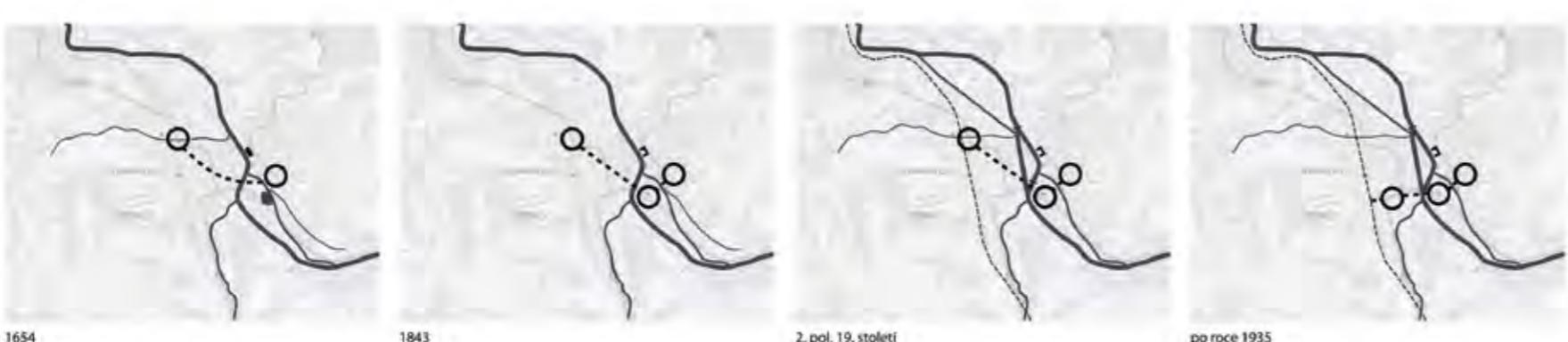
V Semilech se po 50 km spojují vody Jizery s Oleškou pramenící ve Staropackých horách. Pod městem Semily vstupuje Jizera do soutěsky, kterou vede Riegrova stezka. Skalnaté údolí podobné kaňonu bylo v roce 1951 vyhlášeno přírodní rezervací Údolí Jizery. Zajímavostí na Riegrově stezce je spálovská hydroelektrárna z let 1921-26, do které je voda přiváděna 1300 m dlouhým tunelem.

Z původního velkého jezera vzniklo postupem času několik menších rybníků, které se pomalu vysoušely, až zůstal jediný na Bělidlech napájený Jalovou struhou, odbočkou z uměle vybudovaného mlýnského náhonu. Mlýnský náhon či potok s Jizerou obtékaly mokrý neobydlený ostrov, Bělidla. Na pravém břehu, na úpatí jižního sahu nad rozvodňovanou řekou existovala osada, druhá se začala formovat na levém břehu v dostatečné vzdálenosti od území, kde se při povodni rozlévala Jizera. Obě osady byly spojeny cestou s dřevěným přemostěním Jizery. V Ohybu Jizery stálo vrchnostenské obydliště tvrz s hospodářskými budovami (1511).

Asi dvoumetrová navázka Bělidel zvedla jejich nivelu na úroveň vody při záplavách a umožnila rozšíření zástavby blíže k řece. Nové centrum na Bělidlech se téměř dotýkalo řeky. Při levém břehu Jizery byl vystaven barokní zámek (kolem 1700).

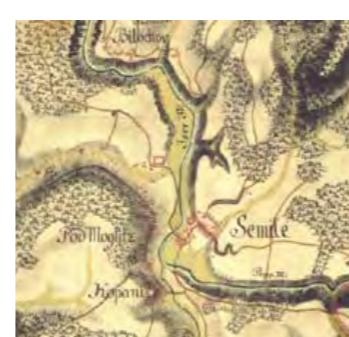
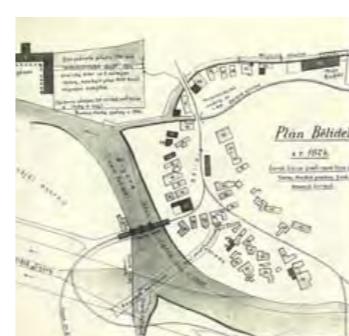
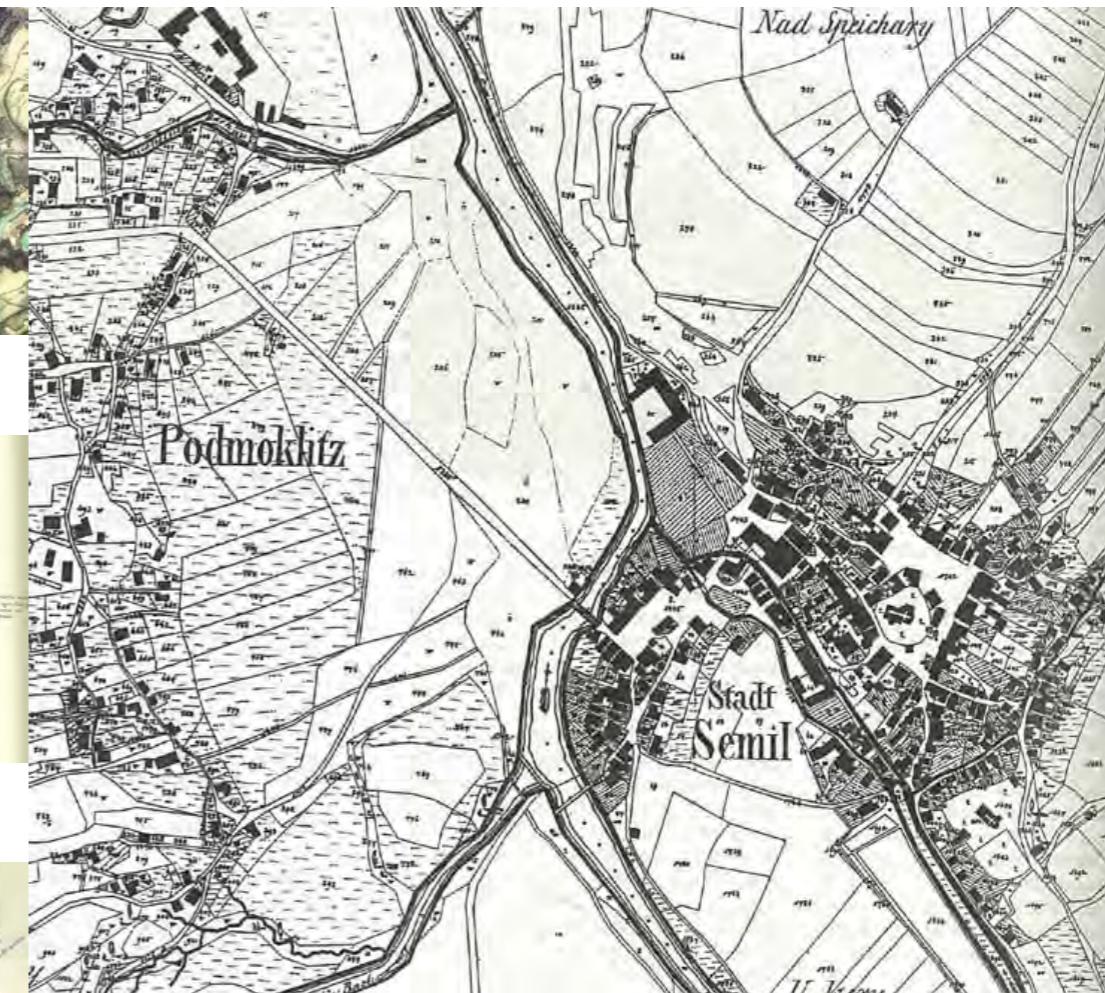
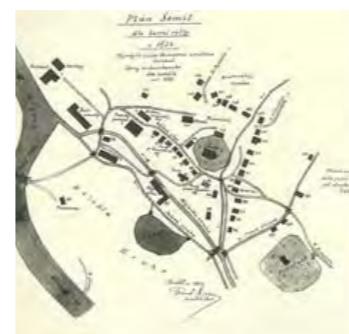
Při povodni roku 1849 roztrhla Jizera kamennou hráz. Mezi původním řečištěm a vylitým přímým tokem vznikl ostrov, na který vedla původní lávka. Byl vystaven nový dřevěný most směrující k nové železniční trati a nádraží (1858). V Řekách byl vyhlouben náhon pro Schmittovu textilní továrnu, Řeky se staly ostrovem. Cestu, kterou si řeka při povodni prorazila, již neopustila. Při regulaci, jejíž součástí byla stavba jezu, byla již ponechána v novém řečišti.

Staré koryto bylo u zámku zúženo a napojeno na mlýnský náhon. Zbytek koryta odklánějící se od zámku byl zasypán (1935). Na spojnici mostu a nádraží se začalo formovat nové centrum Podmoklic, staré pomalu zanikalo.

širší a místní vztahy

poloha
vodstvo- Jizera
historie
turismus
doprava
obyvatelstvo
vybavenost
územní plánování

První písemná zmínka o Semilech pochází z roku 1352, ale protože se týká farního kostela, můžeme právem předpokládat, že Semily existovaly již delší dobu před tímto letopočtem. Semily byly sídlem šlechty, která zde postavila tvrz, později zámek. K ustálení majetkových poměrů došlo až po roce 1542, kdy se Semily dostaly do vlastnictví Smiřických, poté přešly do správy Albrechta z Valdštejna a po jeho smrti se dostaly do držení cizích šlechtických rodů. Zámek, pivovar, lesy a další pozemky odkoupilo město Semily od francouzského šlechtického rodu Rohanu v roce 1899. V roce 1850 byly vytvořeny orgány státní správy a poddaní se stali svobodními občany. V Semilech bylo zřízeno okresní hejtmanství, později okresní úřad. Okresním městem byly Semily až do konce roku 2002, kdy byly okresní úřady zrušeny a Semily se staly pověřenou obcí 3. stupně s 21 spádovými obcemi.

Semilská kotlina bývala často zaplavována rozvodněnou Jizerou, jejíž vody v době tání a vydatnějších dešťů nestačily odtékat úzkou skalní soutěskou pod městem. Proto bylo městečko původně položeno mnohem výše než v době pozdější – kolem dnešního Komenského náměstí. Blíže k řece stály jen vrchnostenské budovy a pivovar. Dnešní Riegrovo náměstí až na několik stodol nebylo zastavěno, právě tak ani v Podmoklicích nebyla při Jizeře žádná jiná zástavba. V roce 1620 byly Semily vypáleny vojskem a roku 1691 vyhořely znova. Požár zničil oba kostely, faru, školu, panské budovy, dvůr, radnici a většinu domů. Vrchnost však pomohla s obnovou a v roce 1713 mělo městečko již 68 domů, více než pred požárem. Místo panských budov poblíž dnešního muzea byl o něco dálé k Bítouchovu postaven zámek, aby nebyl bezprostředně ohrožován požáry. Domky byly většinou dřevěné, nepravidelně řazené, se zahrádkami, cesty mezi nimi úzké, křivolaké a za deštů blátivé. V letech 1856 až 1858 byla postavena železniční trať Pardubice – Liberec, se stanicí Semily, což způsobilo, že se o Semilsko začali zajímat podnikatelé. Průmyslový rozvoj od poloviny 19. století pak přispěl k tomu, že se Semily i Podmoklice začaly výrazněji rozrůstat. Na místě někdejší vrchnostenské papírny vyrůstla velká textilní tiskárna (pozdější Technometra), v Řekách byla pro roce 1861 vybudována rozlehlá textilní továrna s dělnickou obytnou čtvrtí. Později byly v Semilech a Podmoklicích postaveny další průmyslové závody, většinou textilní, ale i dřevopracující. V roce 1900 bylo v Semilech již 370, v Podmoklicích 180, v Bítouchově a Spálově 164 domů. V prvním desetiletí 20. století byly mnohé dřevené, nevhledné nebo dopravě překážející domky odstraněny a vznikla řada architektonicky zajímavých staveb, zejména novorománský kostel sv. Petra a Pavla a secesní Dělnický dům (později sokolovna). Po první světové válce výstavba pokračovala. Vznikla nová čtvrť se 46 domky na Letné, v Semilech vystoupala učňovská škola, druhá budova nemocnice, hospodářská záložna (nyní spořitelna), krematorium, v Podmoklicích škola, sokolovna, sbor církve husitské. V důsledku války byly stavby omezeny, přesto v prvním období Na Kruhách vystoupala moderní továrna na výrobu pleteného zboží (pozdější Kolora 03), obytné domy pro zaměstnance, dva činžovní domy pro uprchlíky ze zabraného pohraničí a budova nancního úřadu.

širší a místní vztahy

poloha
vodstvo- Jizera
historie
turismus
doprava
obyvatelstvo
vybavenost
územní plánování

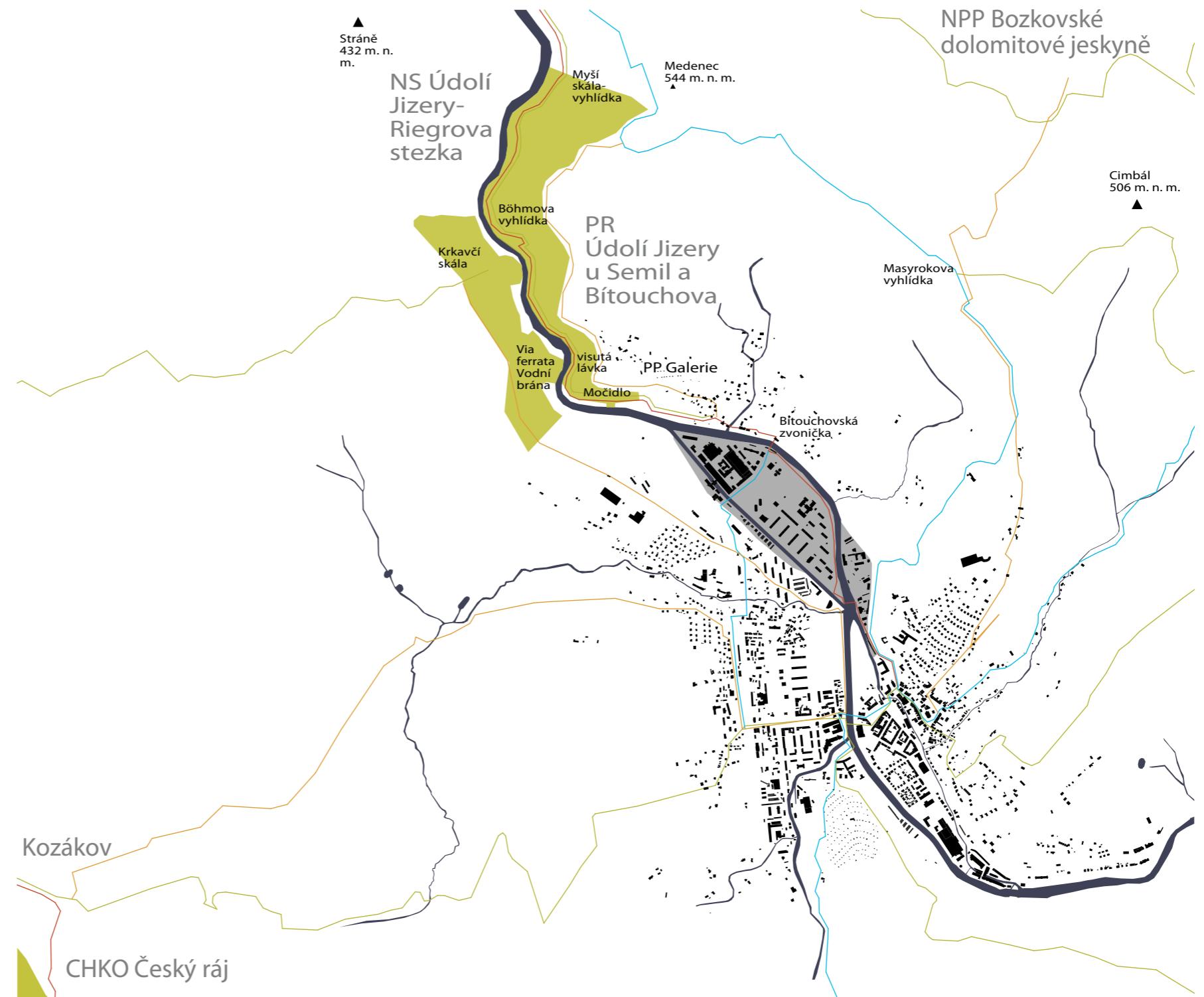
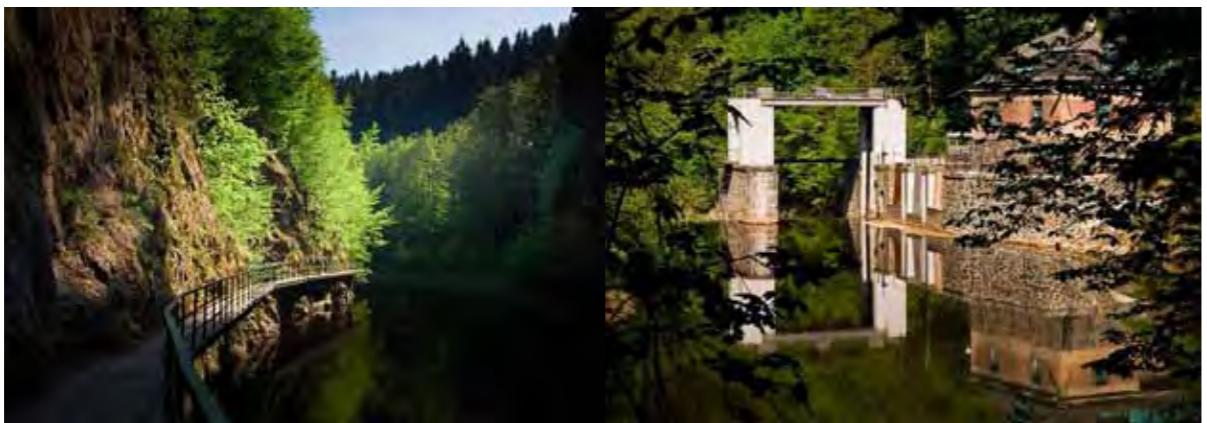
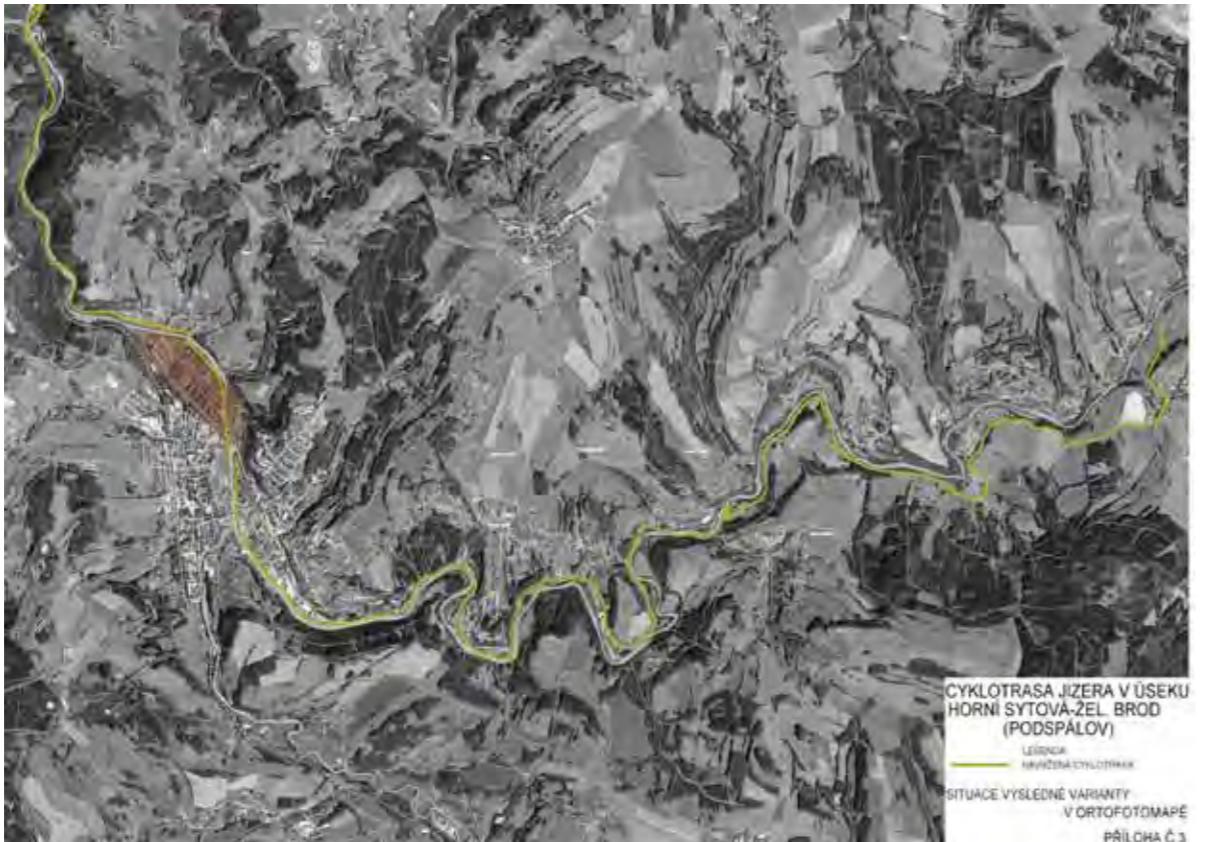
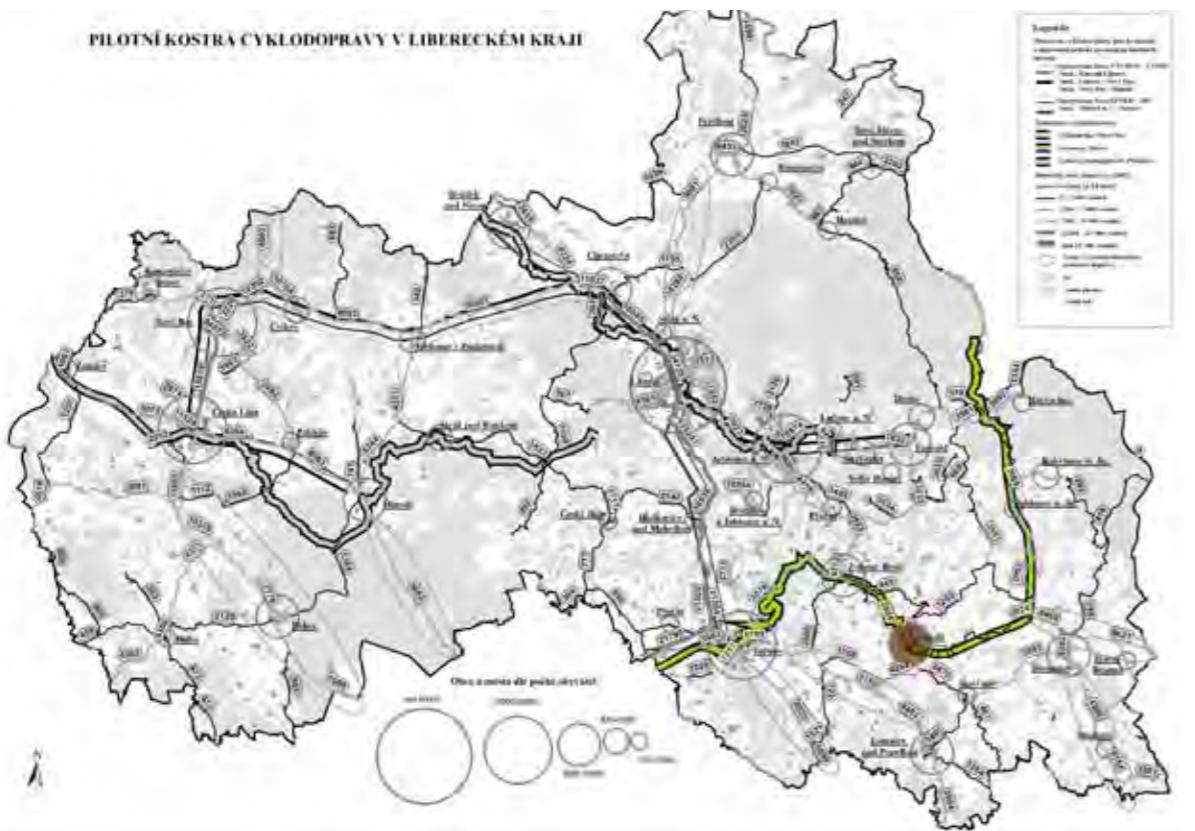

Schéma turistických stezek v okolí Semil

Semily leží mezi dvěma významnými přírodními oblastmi. Na severu se rozvíjají Krkonoše a na západě a jihovýchodě se nachází CHKO Český ráj. Samotné území města ovšem nepatří ani k jednomu z těchto celků a tak se nedá mluvit o nějakém turistickém centru, přesto se zde nachází mnoho přírodních i uměle vybudovaných zajímavostí. K nim vede celá řada značených turistických cest turistických stezek a cyklotras.

Významnou přírodní hodnotu představuje údolí řeky Jizery, které patří do geoparku UNESCO. Její krásy lze obdivovat zejména na Riegrově stezce, vedoucí ze Semil směrem ke Spálovu. Významnou geomorfologickou dominantou je Kozákov, nejvyšší hora Českého ráje. Nachází asi 3 km od města. Již od středověku byl znám jako naleziště drahých kamenů (achát, jaspis, ametyst, křišťál, záhněda, polodrahokamy).

V roce 2008 byl zpracován projekt na vytvoření cyklotrasy lemující v převážné většině své délky tok řeky Jizery. Cyklotrasa nadregionálního významu by měla propojit atraktivní turistické oblasti Jizerských hor, Krkonoš i Českého ráje. Předpokládaná délka je 150km.

Riegrova stezka a vodní elektrárna pod Spálovem.
www.ikan.cz

širší a místní vztahy

poloha

vodstvo- Jizera

historie

turismus

doprava

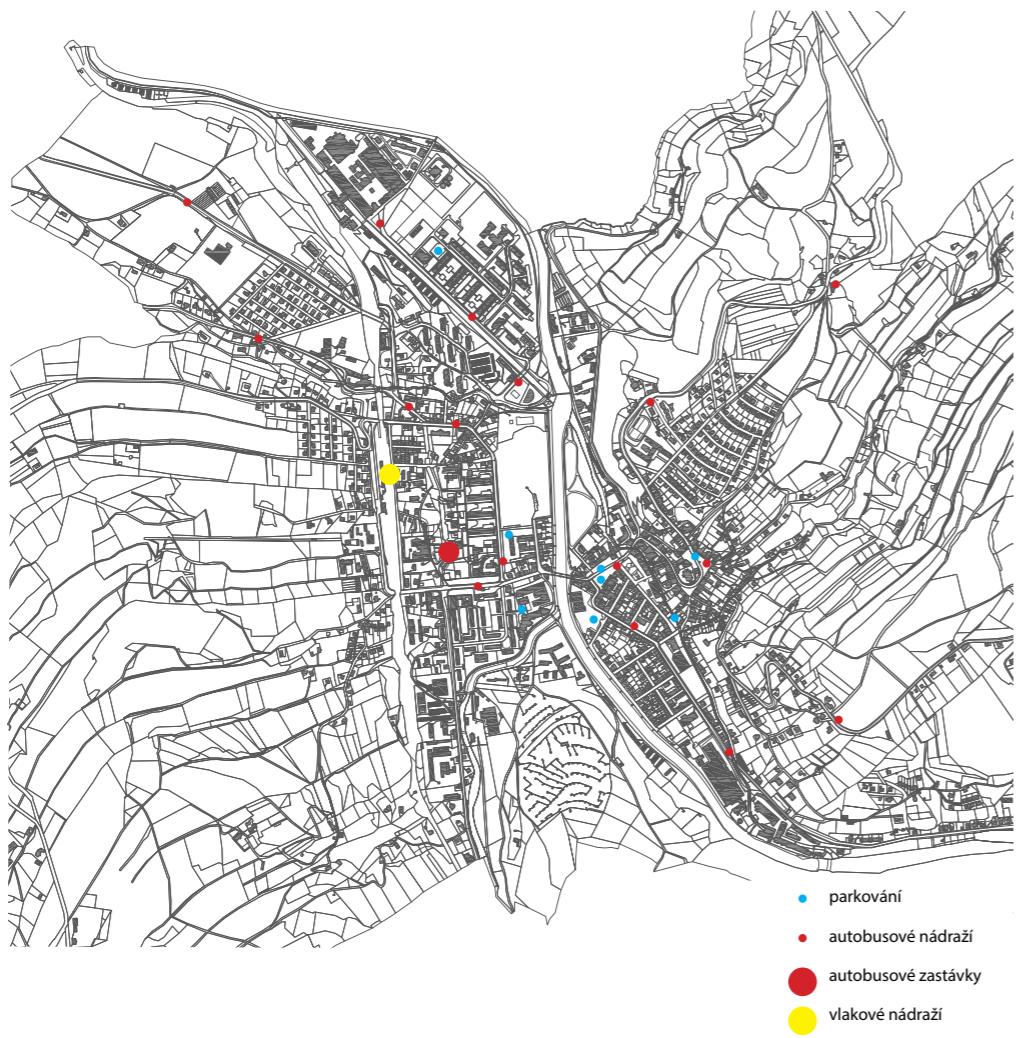
obyvatelstvo

vybavenost

územní plánování

Schéma hlavních silničních a pěších tras na území Semil a v Řekách

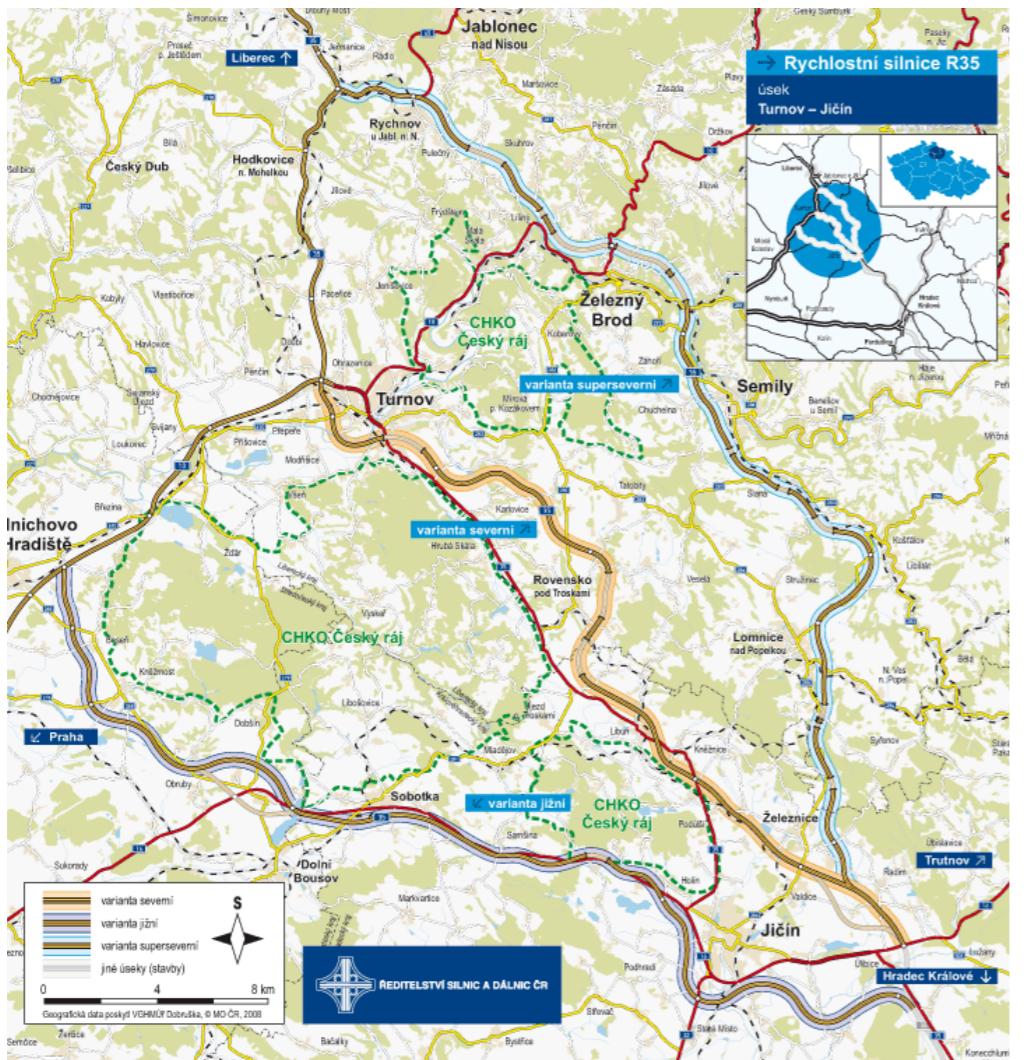
Semily se nachází na křižovatce silnic II/289, II/292, III/2829 a III/2892. Nejvytízenější ulicí v Semilech je ulice Nádražní (II/289+II/292) v úseku od Riegrova náměstí přes most až po křižovatku Luční×Nádražní×Na Olešce.

Na území města Semily se nachází 2 železniční stanice. Železniční stanice Semily v Podmoklicích na trati 030.[14] z Pardubic do Liberce. V této stanici zastavují vlaky přibližně každou hodinu včetně rychlíků. Železniční stanice Spálov ve Spálově na trati 035[14] z Tanvaldu do Železného Brodu. V této zastávce staví pouze osobní vlaky zhruba každé 2 hodiny.

Autobusové nádraží dříve leželo přímo na Riegrově náměstí, dnes se nachází v Podmoklicích cca 300 metrů od Riegrova náměstí a cca 100 metrů od železniční stanice. MHD v Semilech neexistuje, její funkci plní linkové autobusy.

Dostavba R35 je vytyčena v úseku Turnov Jičín ve třech podobách. Nejreálnější se jeví varianta severní. Varianta superseverní prochází přímo Semily ale je ekonomicky spíše nerealizovatelná, v dnešní době nejméně pravděpodobná. I tak bude mít R35 velký vliv na zlepšenou dostupnost Semil. Na Severní trase je plánován sjezd s přímým napojením na Semily. Momentálně jsou Semily dostupné z dálnice R10 z Turnova. Avšak cesta z Turnova je vedena po silnicích II. a III. tříd.

schéma dopravy- uzly v území

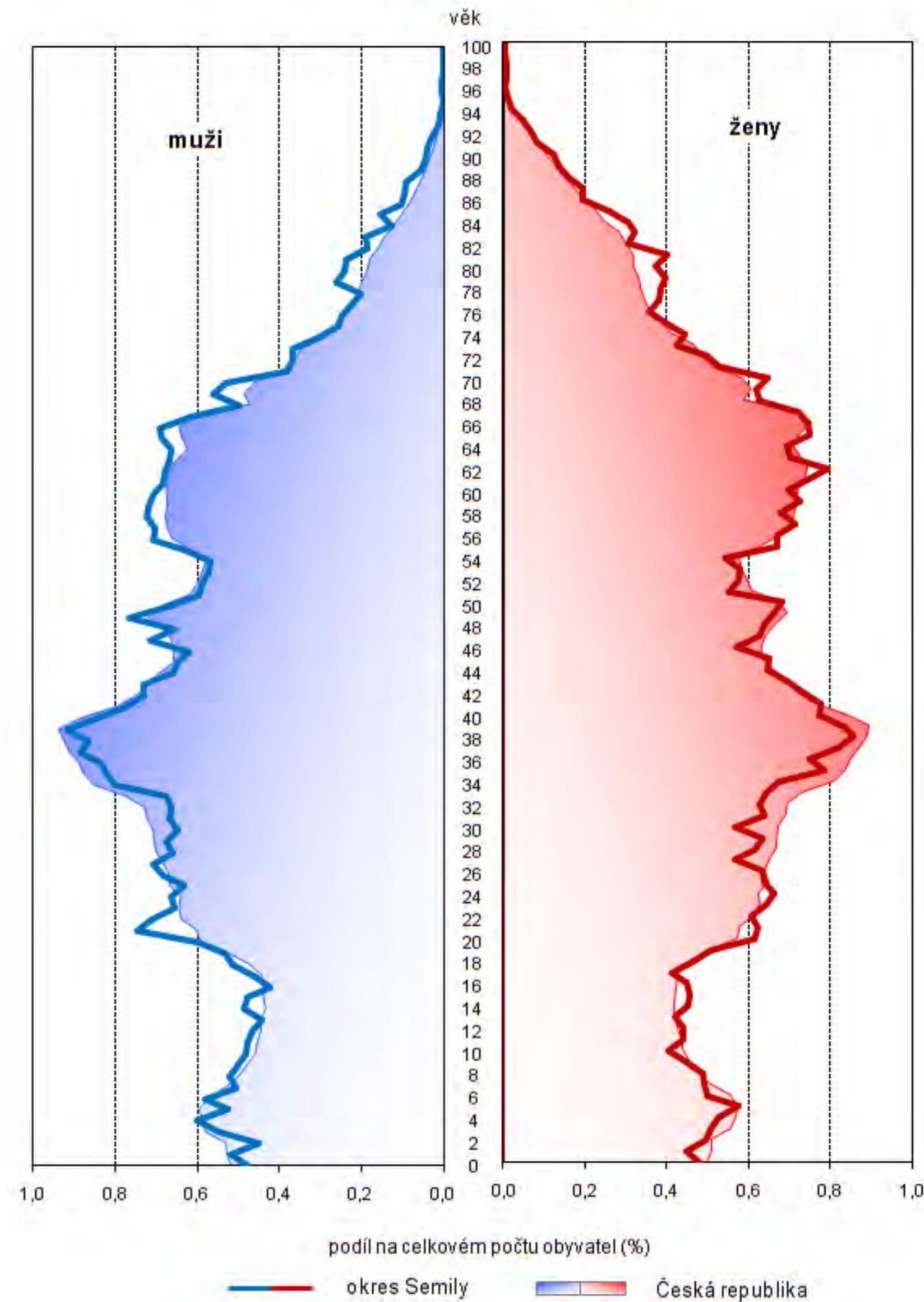

varianty vedení R35

širší a místní vztahy

poloha
vodstvo- Jizera
historie
turismus
doprava
obyvatelstvo
vybavenost
územní plánování

Věkové složení obyvatelstva okresu Semily
a České republiky k 31. 12. 2013

hustota zalidnění

	počet obyvatel	hustota zalidnění (obyv./km²)
Semily	8630	547
Jablonec nad Nisou	45305	1443
Náchod	20434	613
Jičín	16300	653
Česká Lípa	36805	557
Turnov	14342	631
Tanvald	6706	539

31. 12. 2009 žilo na rozloze 127,23 km² území 15 632 obyvatel, hustota osídlení dosáhla 122,8 obyvatel na km². Průměrný věk činil 41,6 let. Oproti roku 2006 došlo v roce 2007 k navýšení celkového počtu obyvatelstva o více než 300. V dalších letech se počet obyvatel postupně snižuje.

Nejvíce obyvatel žije v místní části Podmoklice (6 666 obyvatel). Míra úmrtnosti v Semilech převyšuje krajskou i celorepublikovou úroveň. Kriminalita v Semilech je na velmi nízké úrovni (index kriminality 17, Most má index kriminality 43). Podíl vysokoškoláků v Semilech je však také na nízké úrovni (krajská města dosahují až trojnásobnou hodnotu).

demografická ročenka

Tab. 441.

Semily - 576964

POU Semily - 51072
ORP Semily - 5107

okres Semily, CZ0514
Liberecký kraj, CZ051

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stav obyvatel k 1.7.	9 088	8 997	8 935	8 891	8 907	8 953	8 888	8 784	8 707	8 649
v tom:										
muži	4 382	4 356	4 351	4 333	4 312	4 351	4 306	4 268	4 219	4 182
ženy	4 706	4 641	4 584	4 558	4 595	4 602	4 582	4 516	4 488	4 467
Stav obyvatel k 31.12.	9 040	8 986	8 924	8 886	8 944	8 919	8 830	8 736	8 681	8 630
v tom ve věku:										
0 - 14	1 334	1 302	1 293	1 267	1 282	1 275	1 246	1 243	1 225	1 228
15 - 64	6 428	6 386	6 304	6 257	6 253	6 205	6 094	5 968	5 864	5 748
65 +	1 278	1 298	1 327	1 362	1 409	1 439	1 490	1 525	1 592	1 654
Průměrný věk	39,5	39,8	40,1	40,5	40,7	41,0	41,3	41,8	42,3	42,7
Index stáří (65+ / 0 - 14 v %)	95,8	99,7	102,6	107,5	109,9	112,9	119,6	122,7	130,0	134,7
muži	4 372	4 363	4 346	4 314	4 333	4 324	4 292	4 242	4 212	4 161
v tom ve věku:										
0 - 14	676	669	674	644	654	651	630	629	629	626
15 - 64	3 198	3 175	3 135	3 124	3 121	3 112	3 077	3 010	2 943	2 865
65 +	498	519	537	546	558	561	585	603	640	670

Míra registrované nezaměstnanosti uchazečů celkem (v %) 10,32 (Zdroj: Český statistický úřad)

Volná pracovní místa celkem	61
Počet uchazečů na 1 volné prac. místo	23,1
Průměrný věk uchazečů	39,4

širší a místní vztahy

poloha
vodstvo- Jizera
historie
turismus
doprava
obyvatelstvo
vybavenost
územní plánování

vzdělání

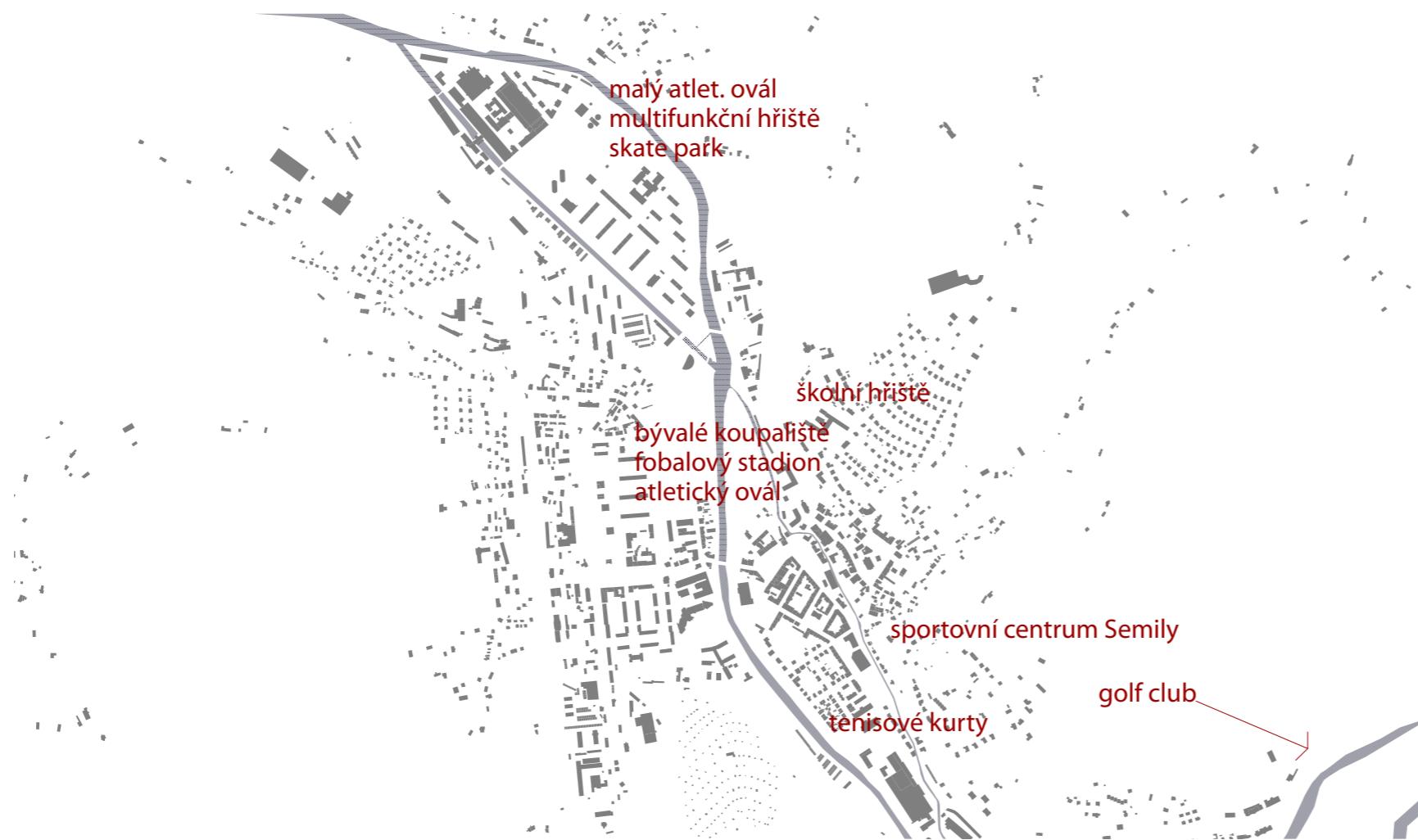

nákupní příležitosti

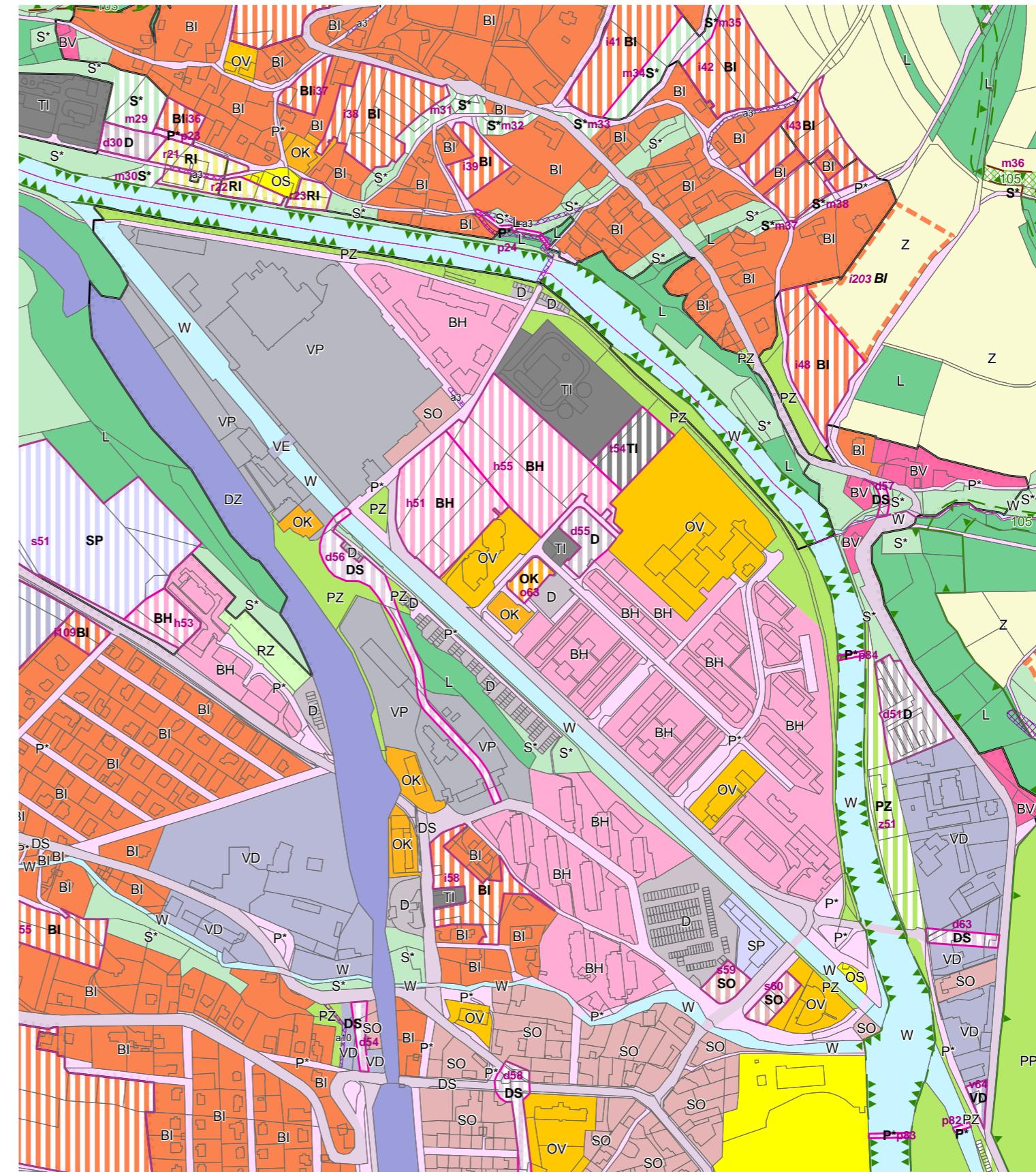
kultura a volný čas

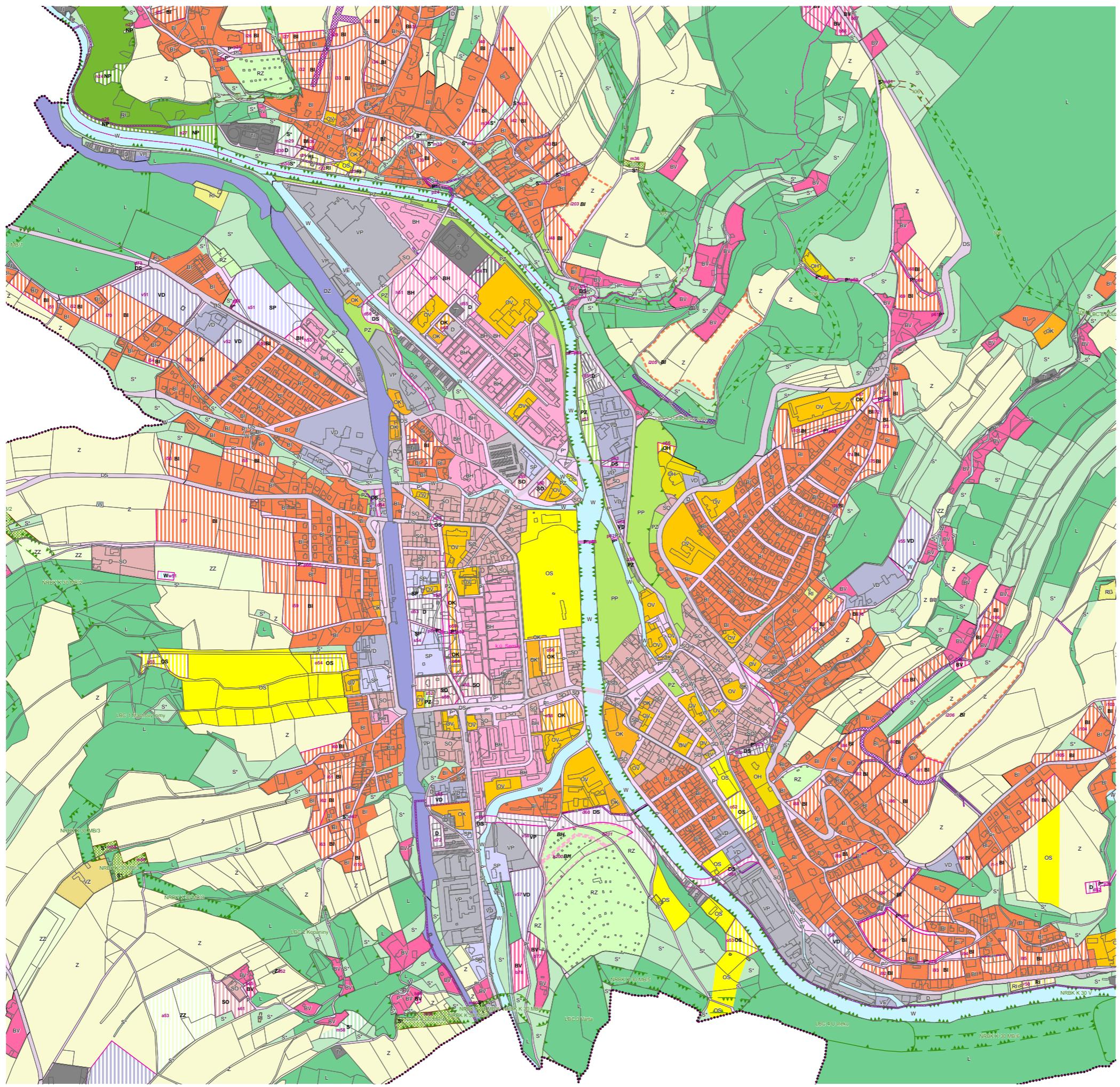
širší a místní vztahy

poloha
vodstvo- Jizera
historie
turismus
doprava
obyvatelstvo
vybavenost
územní plánování

hlavní výkres územního plánu pro území Řek

ÚZEMNÍ PLÁN - SEMILY HLAVNÍ VÝKRES

IRISNICE V ÚZEMÍ

- BI - bydlení hromadné - Stav
- BI - bydlení hromadné - Návrh
- BI - bydlení hromadné - Rezerva
- BI - bydlení individuální - Stav
- BI - bydlení individuální - Návrh
- BI - bydlení individuální - Rezerva
- BV - bydlení venkovské - Stav
- BV - bydlení venkovské - Návrh
- BV - bydlení venkovské - Rezerva
- L - bydlení rodinné - Stav
- L - bydlení rodinné - Návrh
- S - bydlení rodinné - Stav
- S - bydlení rodinné - Návrh
- Z - bydlení rodinné - Stav
- Z - bydlení rodinné - Návrh
- PP - zelená prostranství s převahou zpevněných ploch - Stav
- PP - zelená prostranství s převahou zpevněných ploch - Návrh
- PZ - zelené sídliště - Stav
- PZ - zelené sídliště - Návrh
- PZ - zelené parková - Stav
- PZ - zelené parková - Návrh
- DS - dopravní síť - Stav
- DS - dopravní síť - Návrh
- DZ - dopravní síť - Stav
- DZ - dopravní síť - Návrh
- D - dopravní síť - Stav
- D - dopravní síť - Návrh
- D1 - dopravní síť - Stav
- D1 - dopravní síť - Návrh
- D2 - dopravní síť - Stav
- D2 - dopravní síť - Návrh
- d1 - dopravní síť - Stav
- d1 - dopravní síť - Návrh
- d2 - dopravní síť - Stav
- d2 - dopravní síť - Návrh
- d3 - dopravní síť - Stav
- d3 - dopravní síť - Návrh
- d4 - dopravní síť - Stav
- d4 - dopravní síť - Návrh
- d5 - dopravní síť - Stav
- d5 - dopravní síť - Návrh
- d6 - dopravní síť - Stav
- d6 - dopravní síť - Návrh
- d7 - dopravní síť - Stav
- d7 - dopravní síť - Návrh
- d8 - dopravní síť - Stav
- d8 - dopravní síť - Návrh
- d9 - dopravní síť - Stav
- d9 - dopravní síť - Návrh
- d10 - dopravní síť - Stav
- d10 - dopravní síť - Návrh
- d11 - dopravní síť - Stav
- d11 - dopravní síť - Návrh
- d12 - dopravní síť - Stav
- d12 - dopravní síť - Návrh
- d13 - dopravní síť - Stav
- d13 - dopravní síť - Návrh
- d14 - dopravní síť - Stav
- d14 - dopravní síť - Návrh
- d15 - dopravní síť - Stav
- d15 - dopravní síť - Návrh
- d16 - dopravní síť - Stav
- d16 - dopravní síť - Návrh
- d17 - dopravní síť - Stav
- d17 - dopravní síť - Návrh
- d18 - dopravní síť - Stav
- d18 - dopravní síť - Návrh
- d19 - dopravní síť - Stav
- d19 - dopravní síť - Návrh
- d20 - dopravní síť - Stav
- d20 - dopravní síť - Návrh
- d21 - dopravní síť - Stav
- d21 - dopravní síť - Návrh
- d22 - dopravní síť - Stav
- d22 - dopravní síť - Návrh
- d23 - dopravní síť - Stav
- d23 - dopravní síť - Návrh
- d24 - dopravní síť - Stav
- d24 - dopravní síť - Návrh
- d25 - dopravní síť - Stav
- d25 - dopravní síť - Návrh
- d26 - dopravní síť - Stav
- d26 - dopravní síť - Návrh
- d27 - dopravní síť - Stav
- d27 - dopravní síť - Návrh
- d28 - dopravní síť - Stav
- d28 - dopravní síť - Návrh
- d29 - dopravní síť - Stav
- d29 - dopravní síť - Návrh
- d30 - dopravní síť - Stav
- d30 - dopravní síť - Návrh
- d31 - dopravní síť - Stav
- d31 - dopravní síť - Návrh
- d32 - dopravní síť - Stav
- d32 - dopravní síť - Návrh
- d33 - dopravní síť - Stav
- d33 - dopravní síť - Návrh
- d34 - dopravní síť - Stav
- d34 - dopravní síť - Návrh
- d35 - dopravní síť - Stav
- d35 - dopravní síť - Návrh
- d36 - dopravní síť - Stav
- d36 - dopravní síť - Návrh
- d37 - dopravní síť - Stav
- d37 - dopravní síť - Návrh
- d38 - dopravní síť - Stav
- d38 - dopravní síť - Návrh
- d39 - dopravní síť - Stav
- d39 - dopravní síť - Návrh
- d40 - dopravní síť - Stav
- d40 - dopravní síť - Návrh
- d41 - dopravní síť - Stav
- d41 - dopravní síť - Návrh
- d42 - dopravní síť - Stav
- d42 - dopravní síť - Návrh
- d43 - dopravní síť - Stav
- d43 - dopravní síť - Návrh
- d44 - dopravní síť - Stav
- d44 - dopravní síť - Návrh
- d45 - dopravní síť - Stav
- d45 - dopravní síť - Návrh
- d46 - dopravní síť - Stav
- d46 - dopravní síť - Návrh
- d47 - dopravní síť - Stav
- d47 - dopravní síť - Návrh
- d48 - dopravní síť - Stav
- d48 - dopravní síť - Návrh
- d49 - dopravní síť - Stav
- d49 - dopravní síť - Návrh
- d50 - dopravní síť - Stav
- d50 - dopravní síť - Návrh
- d51 - dopravní síť - Stav
- d51 - dopravní síť - Návrh
- d52 - dopravní síť - Stav
- d52 - dopravní síť - Návrh
- d53 - dopravní síť - Stav
- d53 - dopravní síť - Návrh
- d54 - dopravní síť - Stav
- d54 - dopravní síť - Návrh
- d55 - dopravní síť - Stav
- d55 - dopravní síť - Návrh
- d56 - dopravní síť - Stav
- d56 - dopravní síť - Návrh
- d57 - dopravní síť - Stav
- d57 - dopravní síť - Návrh
- d58 - dopravní síť - Stav
- d58 - dopravní síť - Návrh
- d59 - dopravní síť - Stav
- d59 - dopravní síť - Návrh
- d60 - dopravní síť - Stav
- d60 - dopravní síť - Návrh
- d61 - dopravní síť - Stav
- d61 - dopravní síť - Návrh
- d62 - dopravní síť - Stav
- d62 - dopravní síť - Návrh
- d63 - dopravní síť - Stav
- d63 - dopravní síť - Návrh
- d64 - dopravní síť - Stav
- d64 - dopravní síť - Návrh
- d65 - dopravní síť - Stav
- d65 - dopravní síť - Návrh
- d66 - dopravní síť - Stav
- d66 - dopravní síť - Návrh
- d67 - dopravní síť - Stav
- d67 - dopravní síť - Návrh
- d68 - dopravní síť - Stav
- d68 - dopravní síť - Návrh
- d69 - dopravní síť - Stav
- d69 - dopravní síť - Návrh
- d70 - dopravní síť - Stav
- d70 - dopravní síť - Návrh
- d71 - dopravní síť - Stav
- d71 - dopravní síť - Návrh
- d72 - dopravní síť - Stav
- d72 - dopravní síť - Návrh
- d73 - dopravní síť - Stav
- d73 - dopravní síť - Návrh
- d74 - dopravní síť - Stav
- d74 - dopravní síť - Návrh
- d75 - dopravní síť - Stav
- d75 - dopravní síť - Návrh
- d76 - dopravní síť - Stav
- d76 - dopravní síť - Návrh
- d77 - dopravní síť - Stav
- d77 - dopravní síť - Návrh
- d78 - dopravní síť - Stav
- d78 - dopravní síť - Návrh
- d79 - dopravní síť - Stav
- d79 - dopravní síť - Návrh
- d80 - dopravní síť - Stav
- d80 - dopravní síť - Návrh
- d81 - dopravní síť - Stav
- d81 - dopravní síť - Návrh
- d82 - dopravní síť - Stav
- d82 - dopravní síť - Návrh
- d83 - dopravní síť - Stav
- d83 - dopravní síť - Návrh
- d84 - dopravní síť - Stav
- d84 - dopravní síť - Návrh
- d85 - dopravní síť - Stav
- d85 - dopravní síť - Návrh
- d86 - dopravní síť - Stav
- d86 - dopravní síť - Návrh
- d87 - dopravní síť - Stav
- d87 - dopravní síť - Návrh
- d88 - dopravní síť - Stav
- d88 - dopravní síť - Návrh
- d89 - dopravní síť - Stav
- d89 - dopravní síť - Návrh
- d90 - dopravní síť - Stav
- d90 - dopravní síť - Návrh
- d91 - dopravní síť - Stav
- d91 - dopravní síť - Návrh
- d92 - dopravní síť - Stav
- d92 - dopravní síť - Návrh
- d93 - dopravní síť - Stav
- d93 - dopravní síť - Návrh
- d94 - dopravní síť - Stav
- d94 - dopravní síť - Návrh
- d95 - dopravní síť - Stav
- d95 - dopravní síť - Návrh
- d96 - dopravní síť - Stav
- d96 - dopravní síť - Návrh
- d97 - dopravní síť - Stav
- d97 - dopravní síť - Návrh
- d98 - dopravní síť - Stav
- d98 - dopravní síť - Návrh
- d99 - dopravní síť - Stav
- d99 - dopravní síť - Návrh
- d100 - dopravní síť - Stav
- d100 - dopravní síť - Návrh
- d101 - dopravní síť - Stav
- d101 - dopravní síť - Návrh
- d102 - dopravní síť - Stav
- d102 - dopravní síť - Návrh
- d103 - dopravní síť - Stav
- d103 - dopravní síť - Návrh
- d104 - dopravní síť - Stav
- d104 - dopravní síť - Návrh
- d105 - dopravní síť - Stav
- d105 - dopravní síť - Návrh
- d106 - dopravní síť - Stav
- d106 - dopravní síť - Návrh
- d107 - dopravní síť - Stav
- d107 - dopravní síť - Návrh
- d108 - dopravní síť - Stav
- d108 - dopravní síť - Návrh
- d109 - dopravní síť - Stav
- d109 - dopravní síť - Návrh
- d110 - dopravní síť - Stav
- d110 - dopravní síť - Návrh
- d111 - dopravní síť - Stav
- d111 - dopravní síť - Návrh
- d112 - dopravní síť - Stav
- d112 - dopravní síť - Návrh
- d113 - dopravní síť - Stav
- d113 - dopravní síť - Návrh
- d114 - dopravní síť - Stav
- d114 - dopravní síť - Návrh
- d115 - dopravní síť - Stav
- d115 - dopravní síť - Návrh
- d116 - dopravní síť - Stav
- d116 - dopravní síť - Návrh
- d117 - dopravní síť - Stav
- d117 - dopravní síť - Návrh
- d118 - dopravní síť - Stav
- d118 - dopravní síť - Návrh
- d119 - dopravní síť - Stav
- d119 - dopravní síť - Návrh
- d120 - dopravní síť - Stav
- d120 - dopravní síť - Návrh
- d121 - dopravní síť - Stav
- d121 - dopravní síť - Návrh
- d122 - dopravní síť - Stav
- d122 - dopravní síť - Návrh
- d123 - dopravní síť - Stav
- d123 - dopravní síť - Návrh
- d124 - dopravní síť - Stav
- d124 - dopravní síť - Návrh
- d125 - dopravní síť - Stav
- d125 - dopravní síť - Návrh
- d126 - dopravní síť - Stav
- d126 - dopravní síť - Návrh
- d127 - dopravní síť - Stav
- d127 - dopravní síť - Návrh
- d128 - dopravní síť - Stav
- d128 - dopravní síť - Návrh
- d129 - dopravní síť - Stav
- d129 - dopravní síť - Návrh
- d130 - dopravní síť - Stav
- d130 - dopravní síť - Návrh
- d131 - dopravní síť - Stav
- d131 - dopravní síť - Návrh
- d132 - dopravní síť - Stav
- d132 - dopravní síť - Návrh
- d133 - dopravní síť - Stav
- d133 - dopravní síť - Návrh
- d134 - dopravní síť - Stav
- d134 - dopravní síť - Návrh
- d135 - dopravní síť - Stav
- d135 - dopravní síť - Návrh
- d136 - dopravní síť - Stav
- d136 - dopravní síť - Návrh
- d137 - dopravní síť - Stav
- d137 - dopravní síť - Návrh
- d138 - dopravní síť - Stav
- d138 - dopravní síť - Návrh
- d139 - dopravní síť - Stav
- d139 - dopravní síť - Návrh
- d140 - dopravní síť - Stav
- d140 - dopravní síť - Návrh
- d141 - dopravní síť - Stav
- d141 - dopravní síť - Návrh
- d142 - dopravní síť - Stav
- d142 - dopravní síť - Návrh
- d143 - dopravní síť - Stav
- d143 - dopravní síť - Návrh
- d144 - dopravní síť - Stav
- d144 - dopravní síť - Návrh
- d145 - dopravní síť - Stav
- d145 - dopravní síť - Návrh
- d146 - dopravní síť - Stav
- d146 - dopravní síť - Návrh
- d147 - dopravní síť - Stav
- d147 - dopravní síť - Návrh
- d148 - dopravní síť - Stav
- d148 - dopravní síť - Návrh
- d149 - dopravní síť - Stav
- d149 - dopravní síť - Návrh
- d150 - dopravní síť - Stav
- d150 - dopravní síť - Návrh
- d151 - dopravní síť - Stav
- d151 - dopravní síť - Návrh
- d152 - dopravní síť - Stav
- d152 - dopravní síť - Návrh
- d153 - dopravní síť - Stav
- d153 - dopravní síť - Návrh
- d154 - dopravní síť - Stav
- d154 - dopravní síť - Návrh
- d155 - dopravní síť - Stav
- d155 - dopravní síť - Návrh
- d156 - dopravní síť - Stav
- d156 - dopravní síť - Návrh
- d157 - dopravní síť - Stav
- d157 - dopravní síť - Návrh
- d158 - dopravní síť - Stav
- d158 - dopravní síť - Návrh
- d159 - dopravní síť - Stav
- d159 - dopravní síť - Návrh
- d160 - dopravní síť - Stav
- d160 - dopravní síť - Návrh
- d161 - dopravní síť - Stav
- d161 - dopravní síť - Návrh
- d162 - dopravní síť - Stav
- d162 - dopravní síť - Návrh
- d163 - dopravní síť - Stav
- d163 - dopravní síť - Návrh
- d164 - dopravní síť - Stav
- d164 - dopravní síť - Návrh
- d165 - dopravní síť - Stav
- d165 - dopravní síť - Návrh
- d166 - dopravní síť - Stav
- d166 - dopravní síť - Návrh
- d167 - dopravní síť - Stav
- d167 - dopravní síť - Návrh
- d168 - dopravní síť - Stav
- d168 - dopravní síť - Návrh
- d169 - dopravní síť - Stav
- d169 - dopravní síť - Návrh
- d170 - dopravní síť - Stav
- d170 - dopravní síť - Návrh
- d171 - dopravní síť - Stav
- d171 - dopravní síť - Návrh
- d172 - dopravní síť - Stav
- d172 - dopravní síť - Návrh
- d173 - dopravní síť - Stav
- d173 - dopravní síť - Návrh
- d174 - dopravní síť - Stav
- d174 - dopravní síť - Návrh
- d175 - dopravní síť - Stav
- d175 - dopravní síť - Návrh
- d176 - dopravní síť - Stav
- d176 - dopravní síť - Návrh
- d177 - dopravní síť - Stav
- d177 - dopravní síť - Návrh
- d178 - dopravní síť - Stav
- d178 - dopravní síť - Návrh
- d179 - dopravní síť - Stav
- d179 - dopravní síť - Návrh
- d180 - dopravní síť - Stav</li

ze strategického plánu města:

Péče o seniory

Potřeba vybudovat **centrum denních služeb pro seniory** vyplývá z informací od starostů spádových obcí, praktických a některých odporných lékařů a veřejnosti.

■ Prevence sociálně patologických jevů mezi dětmi a mládeží

Cílem pracovní skupiny je prosadit vznik **Nízkoprahového centra pro děti a mládež** jako nástroj minimalizace rizik nežádoucích jevů mezi některými skupinami dětí a mládeže. Provozovat toto zařízení v Semilech má zájem turnovské o.s. Nová naděje ve spolupráci s o.p.s. Maják. Zástupci o.s. Nová naděje se již do pracovní skupiny zapojily a podílejí se na konkrétních projektech zaměřených na primární a zejména sekundární prevenci s vytípovanou skupinou rizikových dětí. O.s. Nová naděje ve spolupráci se ZŠ v Řekách pořádá řadu preventivních aktivit. O.s. Nová naděje zamýšlí pro semilský nízkoprah zakoupit objekt ve vhodné lokalitě města.

■ C.7 Koncepce parkování a garážování na území města

(Koncepce dopravy v klidu)

- zpracování koncepce záhytných parkovišť, prověření využití parkovišť v místech soustředěné zástavby
- **návrh ploch pro možnou výstavbu garáží**, návrh náhrady za odstranění garáží za budovou zámku

■ C.8 Koncepce pěší dopravy včetně mobiliáře

- pěší trasy, informační pěší systém, městský mobiliář, veřejné osvětlení
- zpracování koncepčního projektu doplnění pěších tras - **hlavní pěší trasy, výletní trasy, turistické trasy** (ve spolupráci s Klubem českých turistů)
- úpravy pěšího informačního systému (omezení množství značek)
- výběr vhodného městského mobiliáře - lavičky, odpadkové koše, autobusové čekárny, ...

■ Zpracování dokumentací a příprava území pro podnikání

- příprava území pro podnikání - u Státního okresního archívu, v Podmoklicích u prodejny firmy Trevos a na Letné
- **využití neužívaných objektů (tzv. „brownfields“)** - Hybler, Tofa, AXL
- příprava území pro zainvestování - U 14 pomocníků

■ E.3 Rekonstrukce městského koupaliště / výstavba bazénu

- zpracovaná dokumentace na **opravu a dovybavení koupaliště**
- studie umístění a nákladů na **výstavbu krytého bazénu**

■ Zpracování konceptu sportovišť v Semilech

- návrh umístění různých volnočasových aktivit jako podklad pro realizaci jednotlivých záměrů
- zaměření se na volnočasové aktivity mládeže, které zde chybí, výběr prostor pro umístění ploch pro **streetball, hockeyball a další**
- řešit možnosti využití ploch okolo sportovního centra
- řešit ekonomické podmínky provozu, vzájemné vazby sportovišť a řešení zázemí (sociální, stravovací)

■ Využití možnosti přírodního koupání v Jizerě

- využití klidové lokality Ostrova
- možná alternativa koupání v letních měsících (při rozhodnutí o výstavbě krytého bazénu)

■ F.6 Rozšíření péče o seniory

- zlepšení provozních podmínek penzionu pro tělesně postižené občany
- dokončení přestavby domova důchodců ve dvou etapách (12,6 mil. Kč)
- výstavba **sociálních bytů pro seniory**
- zřízení **donáškové služby** a její finanční podpora

■ G.2 Projekt Jizerá

- propagace regionu prostřednictvím **zajímavostí okolo řeky Jizery**
- budování **odstavných míst**, informačních zařízení (směrových silničních tabulí), **opravy přístupů, podpora zachování technických památek** (mosty, vodní elektrárny)
- v rámci města řešit **promenády a odpočinková místa**, např. cesta podél Jizery do Bítochova
- vytvoření **systému protipovodňových opatření** a doplnit je o informační systém pro občany i turisty (informace o historických povodních, o systému protipovodňové prevence)

■ G.3 Budování nástupních míst na Riegrovu stezku

- vybudování **táboriště a sportovišť** v Bítochově
- realizace úprav v Podspálově podle zpracované studie vybudování parkovišť na Moravě - přístup k vyhlídkám

■ H.3 Projekt protipovodňových opatření

- prověření účinnosti protipovodňových opatření

-> **centrum denních služeb pro seniory
byty pro seniory, zřízení donáškové služby
nízkoprahové centrum pro děti a mládež
výstavbu krytého bazénu
rozšíření archivu**

přístupy k řece, promenády a odpočinková místa

analýzy

terénní a vzdušný průzkum
analýza druhů zástavby Semil
analýza Řek
příběh textilky

letecké fotografie pořízené nad Semilami 3. března 2014

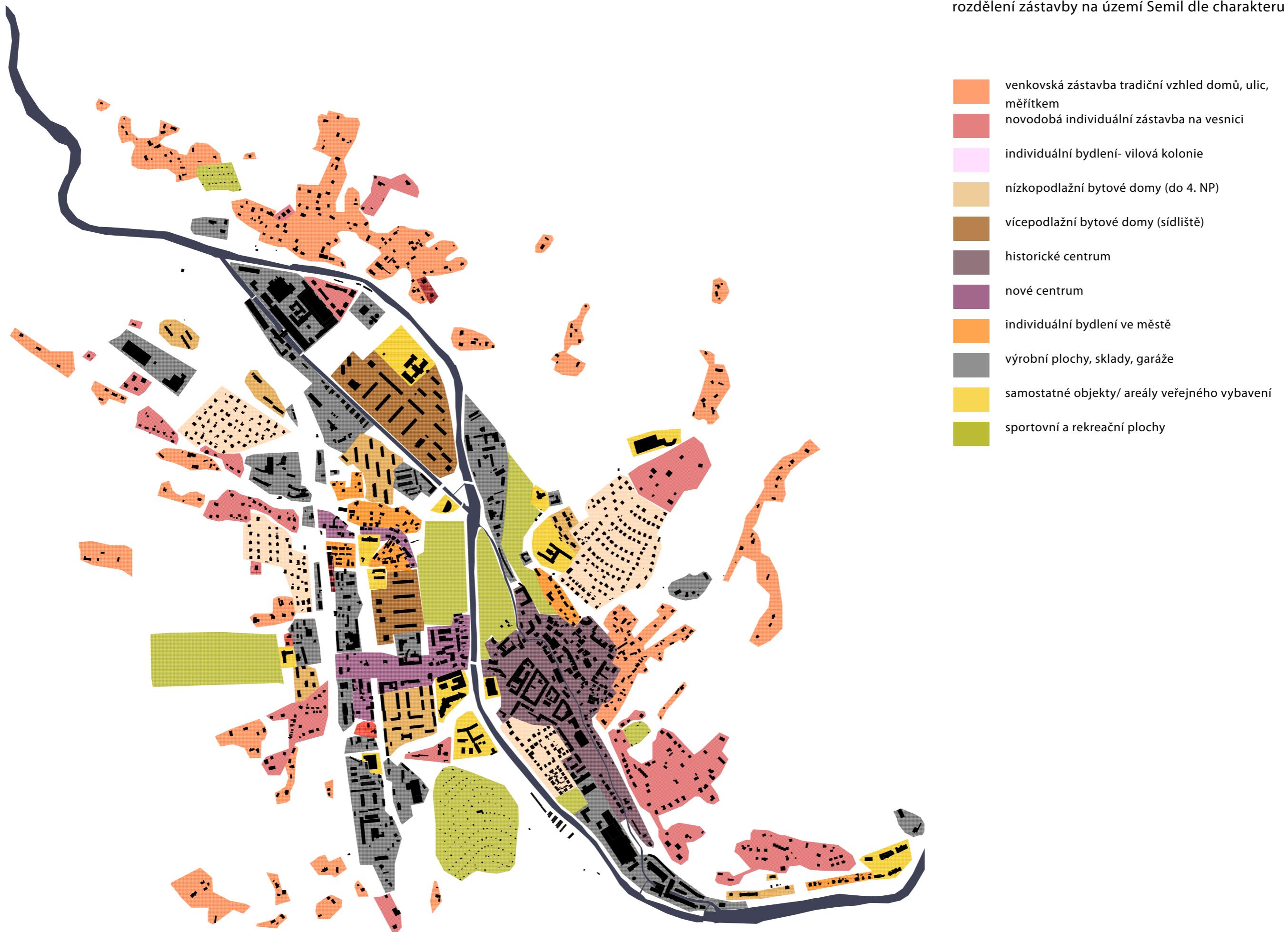

fotografie z interiéru a exteriéru areálu továrny pořízené při prohlídce, 27. března 2014

analýzy

terénní a vzdušný průzkum
analýza druhů zástavby Semil
analýza Řek
příběh textilky

Vesnická zástavba tradiční

Tradiční forma původních venkovských domů s výraznou návazností na krajinu.

Od městské zástavby většinou odděleny terénním převýšením, řekou, lesem.

Lešákov

Ul. Najmanova

Novodobá individuální zástavba na vesnici

Netradiční formy domů, netradiční vzhled vesnické ulice.

Vzniká na hranici mezi městskou a vesnickou zástavbou nebo se rozšiřuje do krajiny.

Lešákov

U Čtrnácti pomocníku

Hustší individuální zástavba domů se zahrádkou a s pravidelným rastrem ulic.
Vznikají hlavně na svazích, u náhonu, na dřívějších okrajích města.

Letná

Nad Spejcharem

ul. Brodská

ul. Na Olešce

Nižší zástavba bytovými domy

Bytové domy do 4 nadzemních podlaží s výrazně využívaným poloveřejným prostorem v parteru.

Vícepatrové bytové domy

Sídliště s panelovými domy vznikaly v údolních částech města od 70. let, mají 6 až 12 nadzemních podlaží.

sídliště Řeky

sídliště Pod Nádražím

Historické centrum

Hustší městská zástavba stoupající od Jizery do kopce, je protnutá náhonem.

Mlýnský náhon

Komenského náměstí

Nesourodá, řídká a rozptýlená zástavba s občanskou vybaveností v návaznosti na historické centrum.

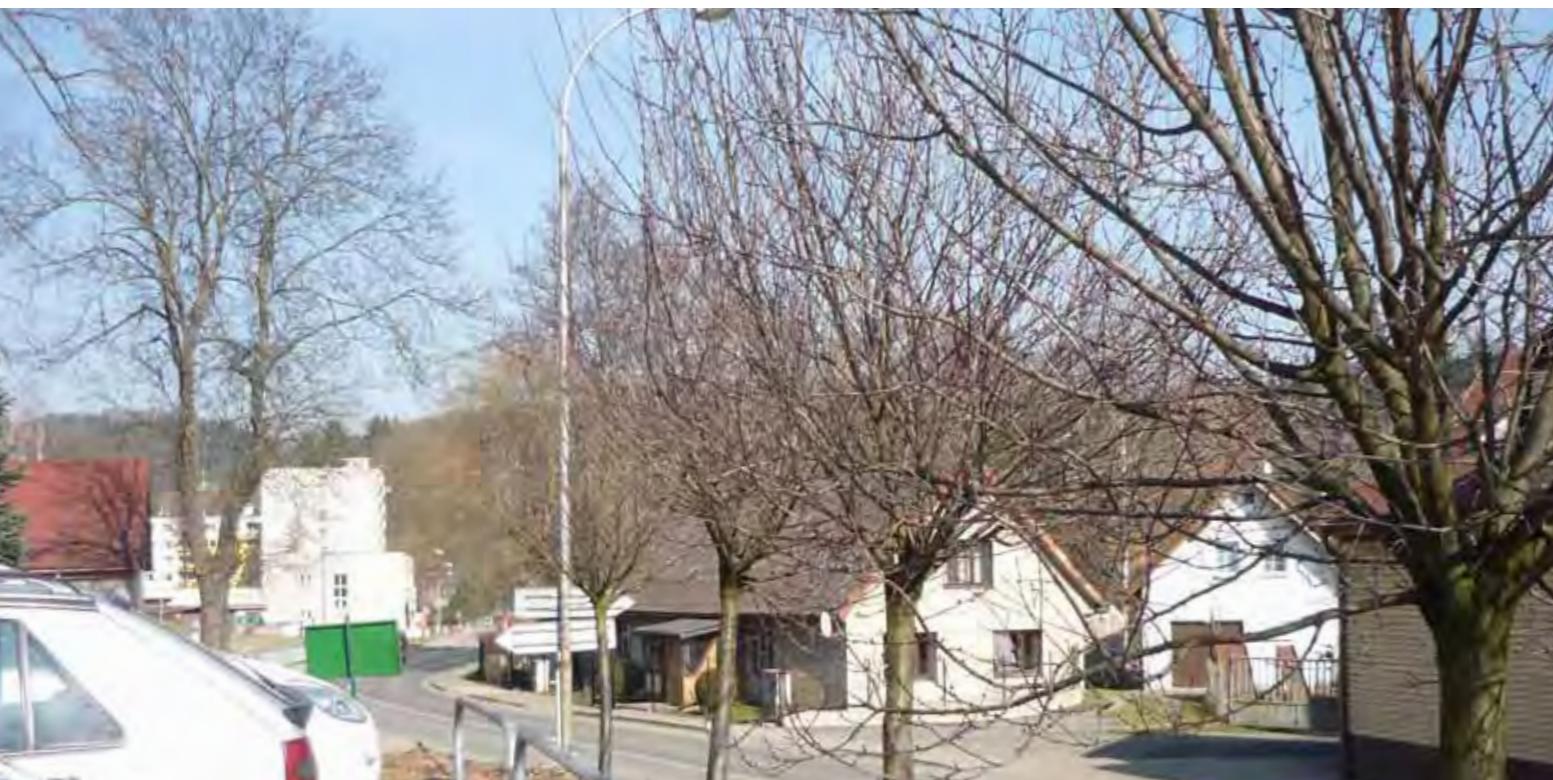
autobusové nádraží

ul. Nádražní

Stopy vesnické zástavby vedle zástavby městské

Tradiční vesnické formy domů v centru nebo v návaznosti na něj.

ul. Bavlňářská

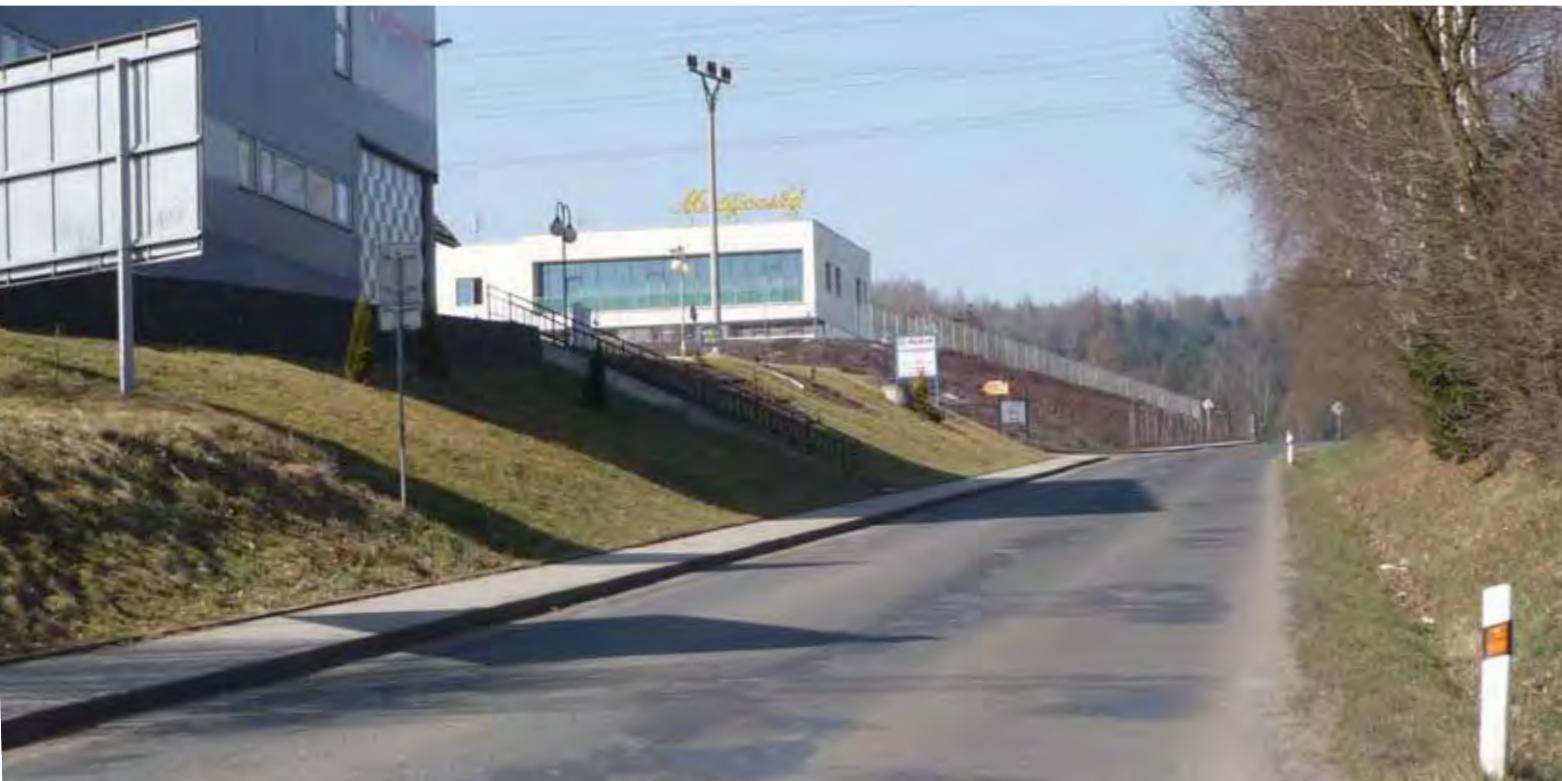

ul. Pekárenská

Výroba, sklady, garáže

Ve městě jsou na mnoha místech malé skladové a výrobní objekty, staré budovy a komplexy továren, často málo využívané.

Oproti tomu při výjezdu z města vznikly na zelené louce dva nové výrobní objekty.

ul. Brodksá

samostatné objekty veřejného vybavení

ul. Nádražní

okresní archiv

krematorium

- mezi různými druhy zástavby je znatelný přechod
- mezi městskou a venkovskou zástavbou
- vymezení hranice, přes kterou by se zástavba neměla přelévat do krajiny

hranice tvořená kolejemi, železniční trať tvoří na mnoha místech
hranici mezi zástavbou a volnou krajinou

hranice tvořené terénem- údolí Jíloveckého potoka

hranice tvořená terénem převýšením- průhledová osa mnoha
semilských ulic je zakončena svahem s poli, loukami a lesem

hranice mezi městem a vesnicí splývá-
vilová kolonie na kopci se rozšiřuje za horizont a prorůstá do vesnické zástavy

analýzy

terénní a vzdušný průzkum
analýza druhů zástavby Semil
analýza Řek
příběh textilky

- terénní převýšení- špatná napojitelnost
- železnice- bariéra
- přírodní neregulované břehy řeky- nepřístupné
- regulované břehy řeky- v některých místech příkré betonové koryto
- břehy náhonů- zanedbané, nevyužité
- skladы, garáže, výrobní objekty- často zabírají nábřeží, brání volnému přístupu k vodě
- nevyužité chátrající objekty- tovární budovy, sklady, teplárna, dělnická kolonie
- sídliště Řeky- nevhodně převýšená zástavba, vyžadující velké množství parkovacích míst, v současnosti probíhá regenerace vnějších prostor
- nezastavěné území v nevhovujícím stavu, neudržované
- komerční objekty- samoobsluha, trafika, pekárna- nevhodně řešené (kiosky, nevzdělená samoobsluha)
- nevhodné napojení do centra- nepříjemné pro pěší a cyklisty z Řek a Bíťouchova

problémy v území

nábřeží s garážemí

chátrající domy

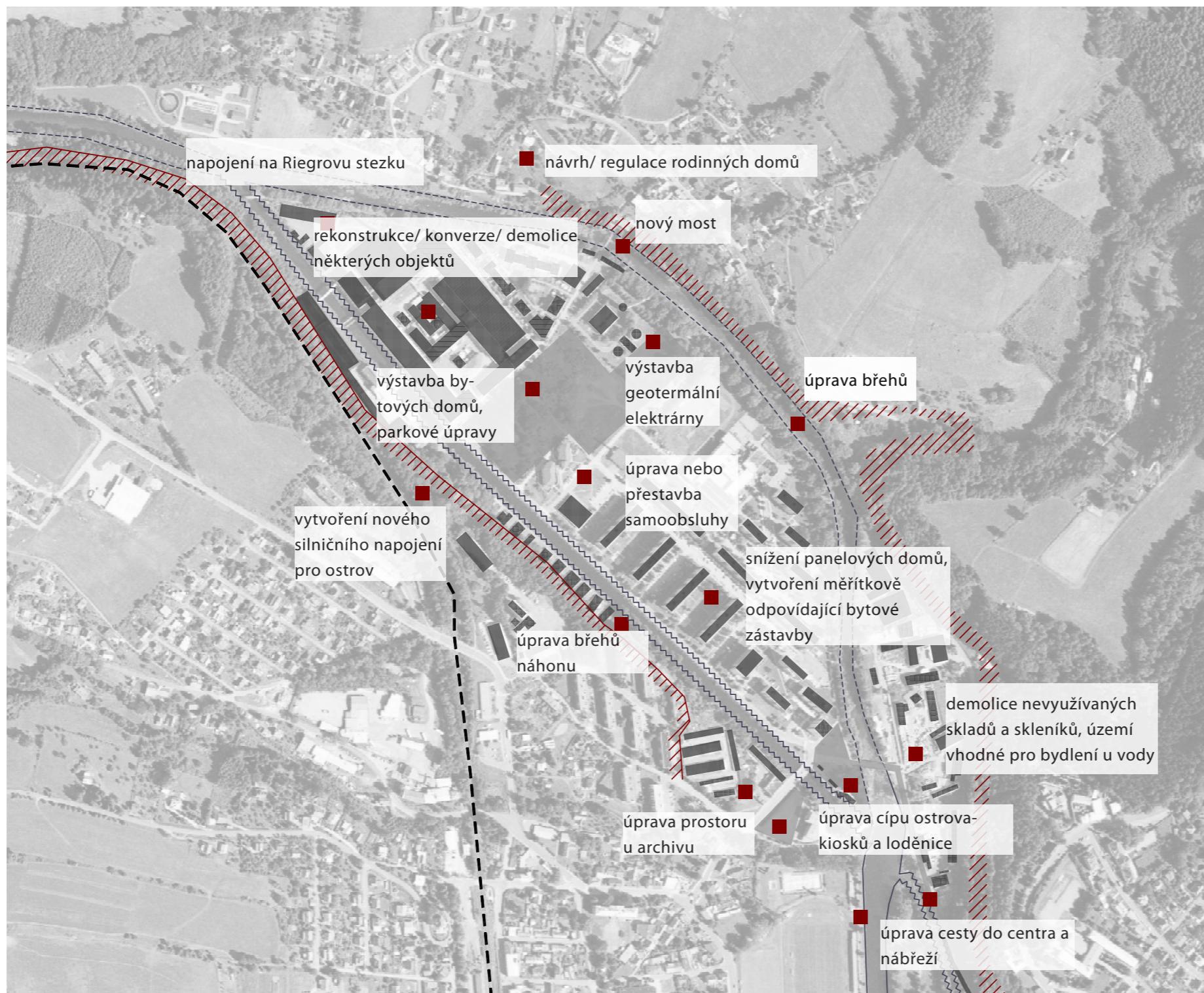

neudržované území zavážené stavebním odpadem a zarostlé náletovou zelení

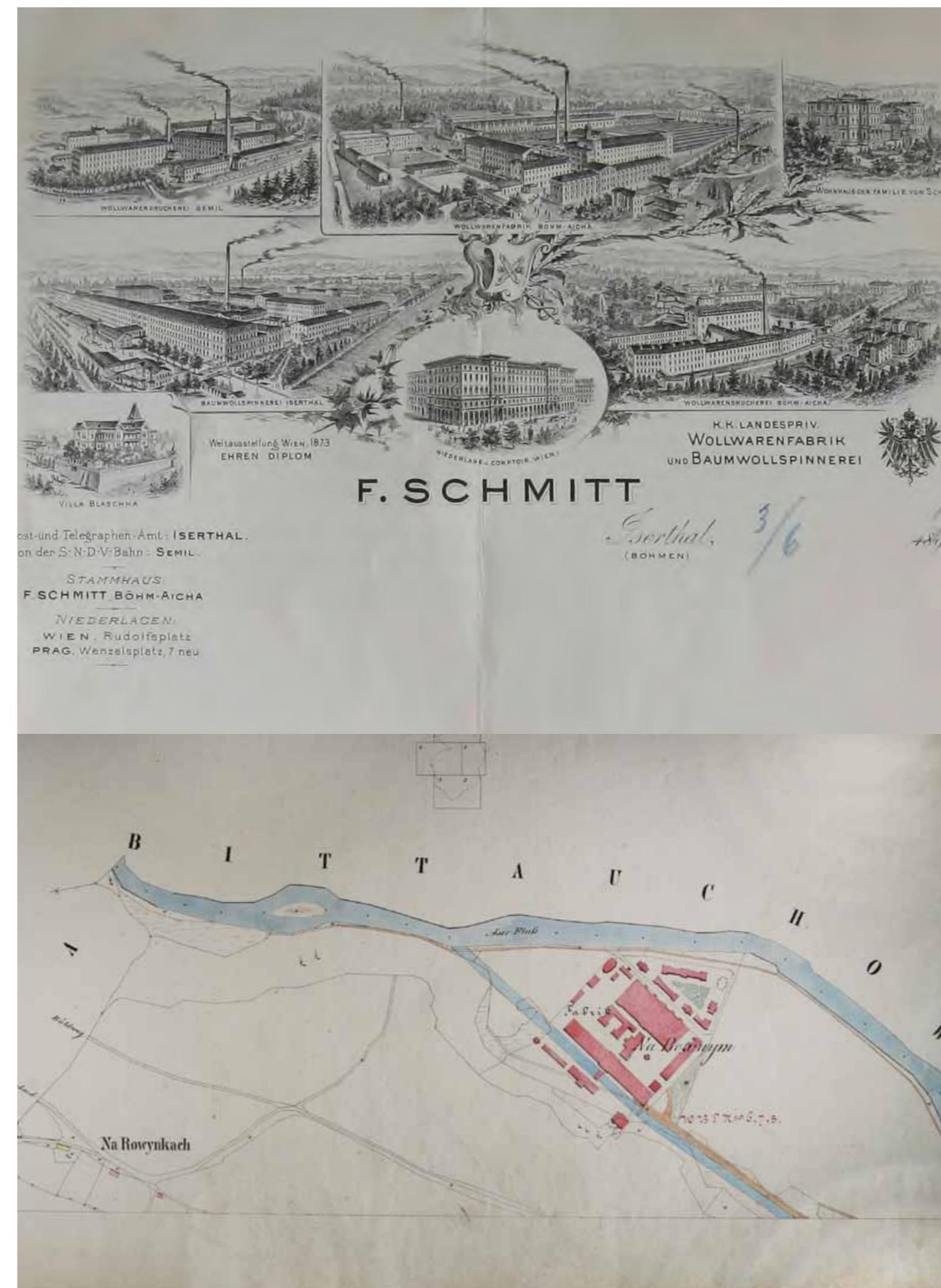
stará loděnice a občanská vybavenost formou kiosků

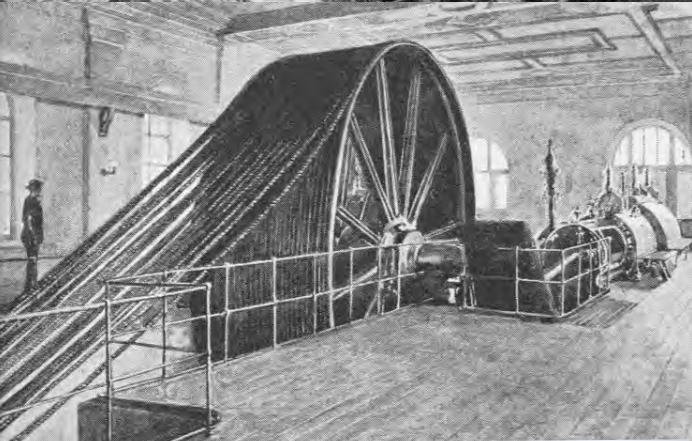
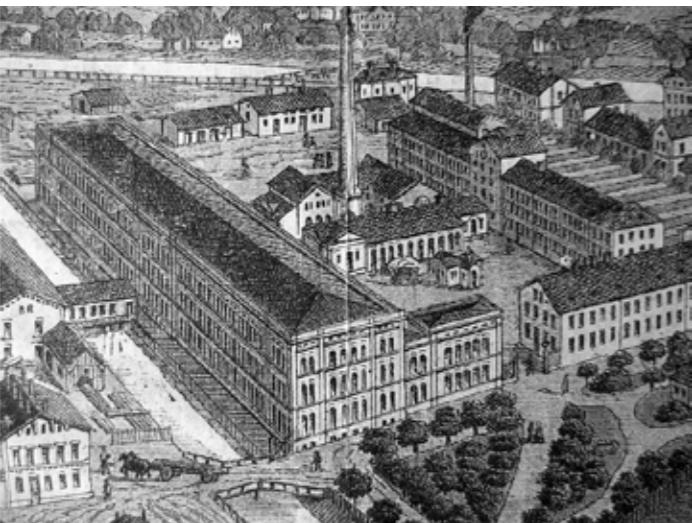

analýzy

terénní a vzdušný průzkum
analýza druhů zástavby Semil
analýza Řek
příběh textilky

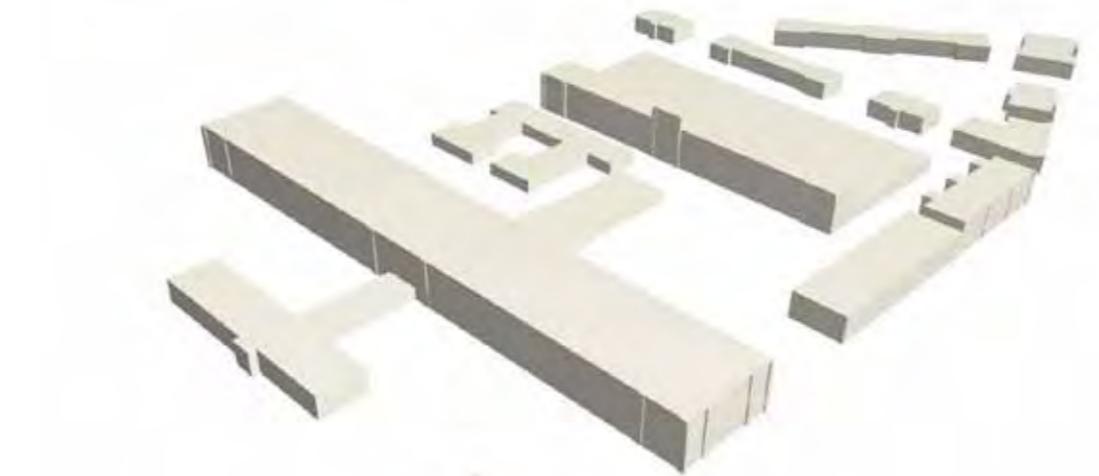

fáze 1

1862- 1893

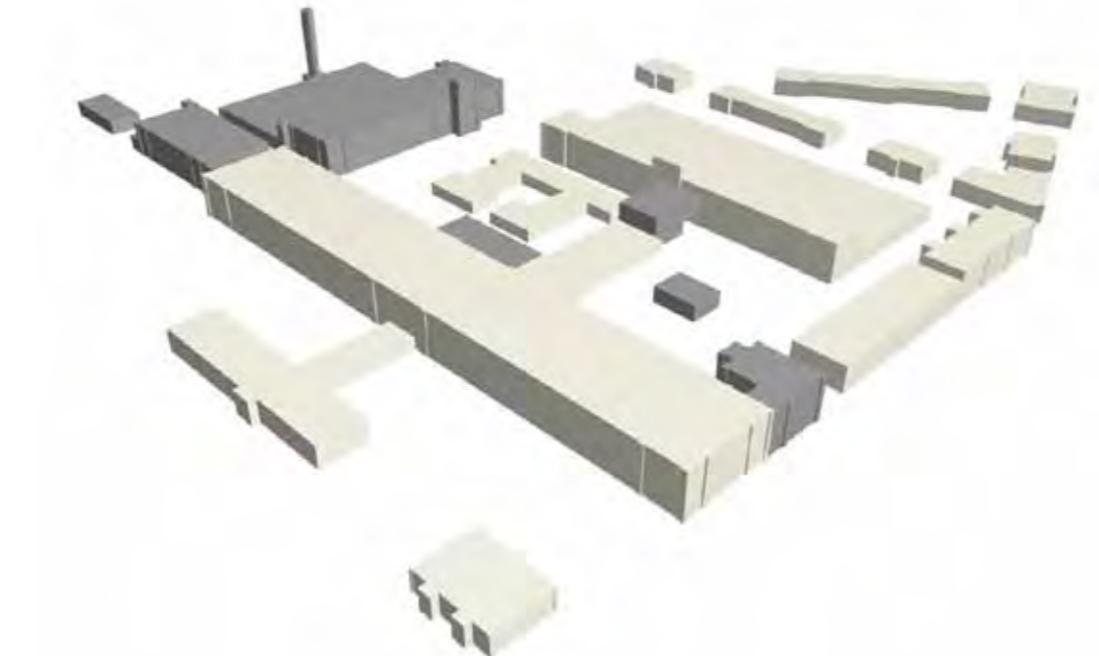
Franz Schmitt zakoupil roku 1862 pozemky v Semilech-Řekách pro stavbu přádelny a tkalcovny bavlny. Obloukem Jizery byl prokopán tovární náhon a na takto ohraničeném pozemku vybudován výrobní areál a postupně také dělnická kolonie. Tkalcovna, podélná třípodlažní budova s připojeným šedovým sálem podél severní strany, je dnes nejstarší částí areálu, neboť původní přádelna vyhořela roku 1870. Do srpna 1871 byla na jejím místě podél náhonu postavena dnešní budova jako 190 metrů dlouhý třípodlažní šestitrakt o kapacitě 40 000 vřeten.

fáze 2

1893- 1931

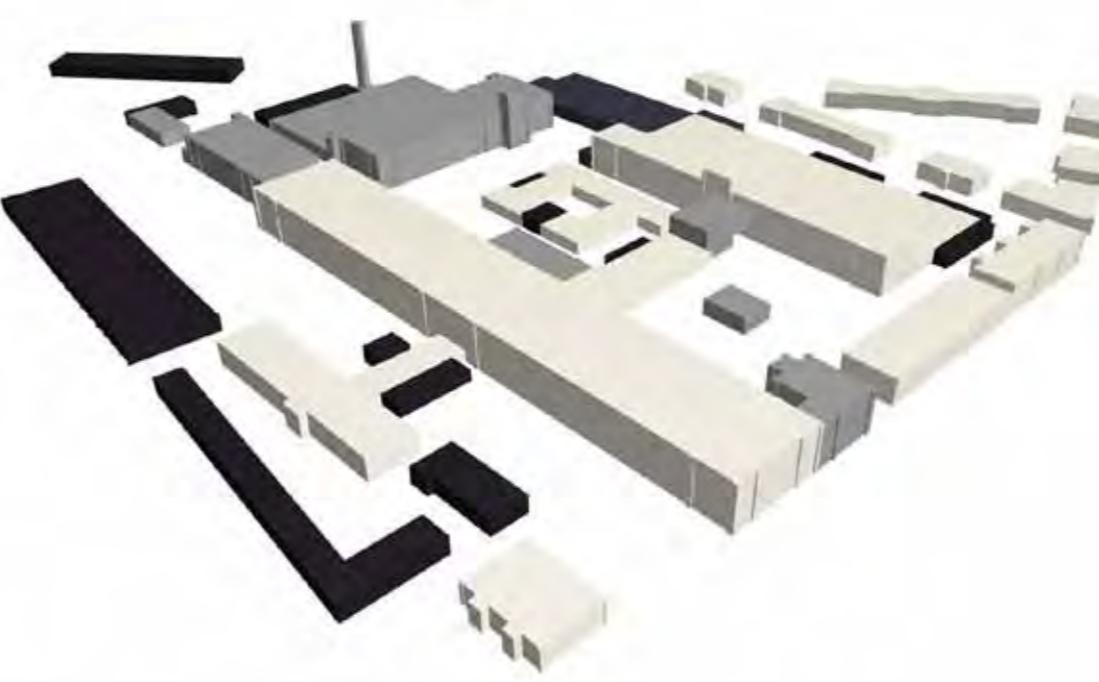
Do roku 1893, již za správy Schmittova zetě a nástupce Conrada Blaschky, šlo o budovu bělidla, připojenou západně podél náhonu, a především o další přádelnu, situovanou kolmo k první a uzavírající tak tovární dvůr. Do roku 1908 firma dokončila další fázi výstavby – novější z přádelem byla prodloužena a opatřena sprinklerovou věží, k její severní straně přistavěn nový šedový sál a přistavěna nová kotelna a strojovna. Pro konstrukce jejich stropů byl však již užit železobetonový skelet, v případě šedového sálu značně subtilní. Železobetonová je také nová hala vodních turbin z roku 1933. To již ale byla továrna v důsledku hospodářské krize pod bankovní správou a omezovala výrobu.

fáze 3

1931-současnost

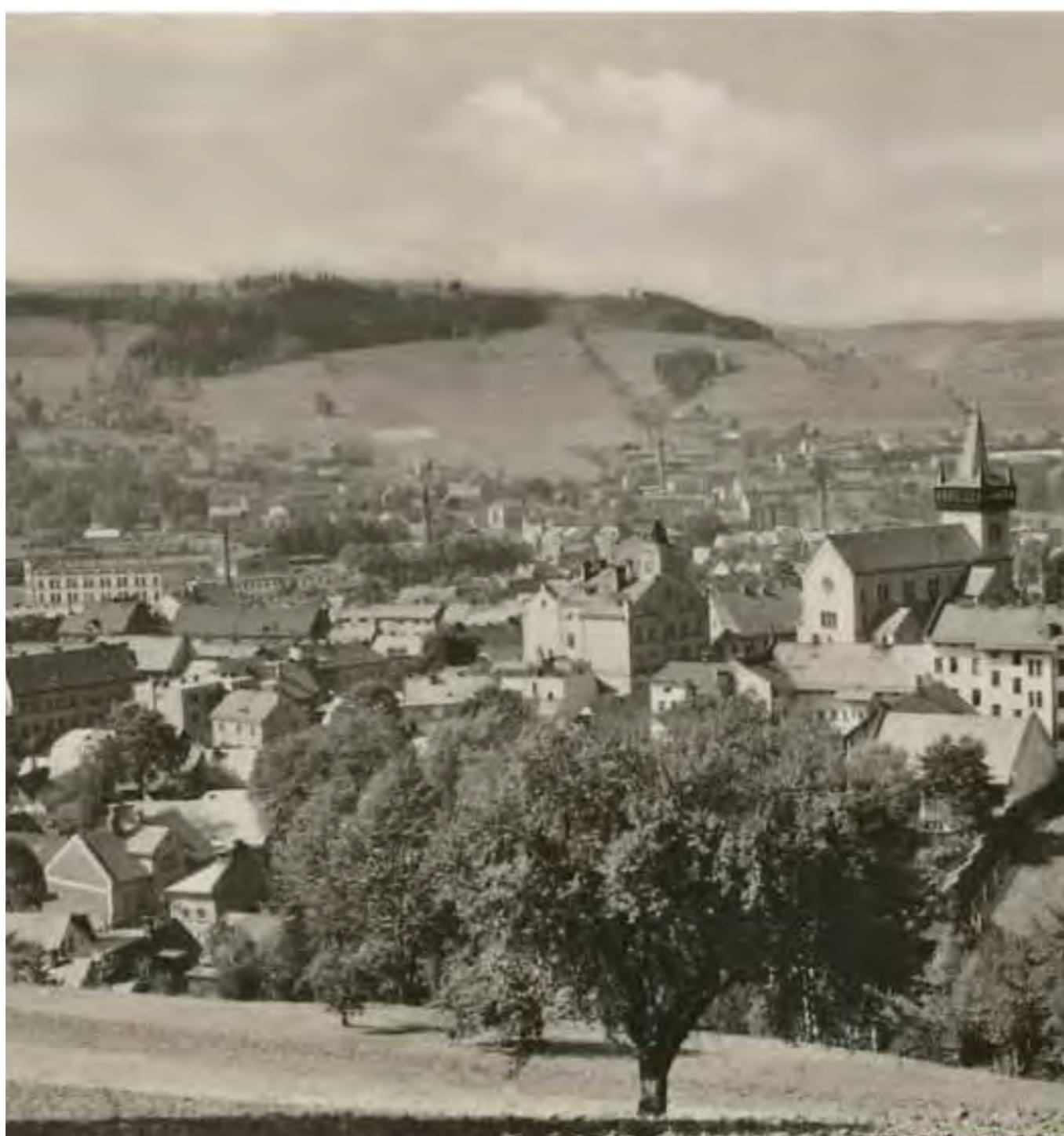
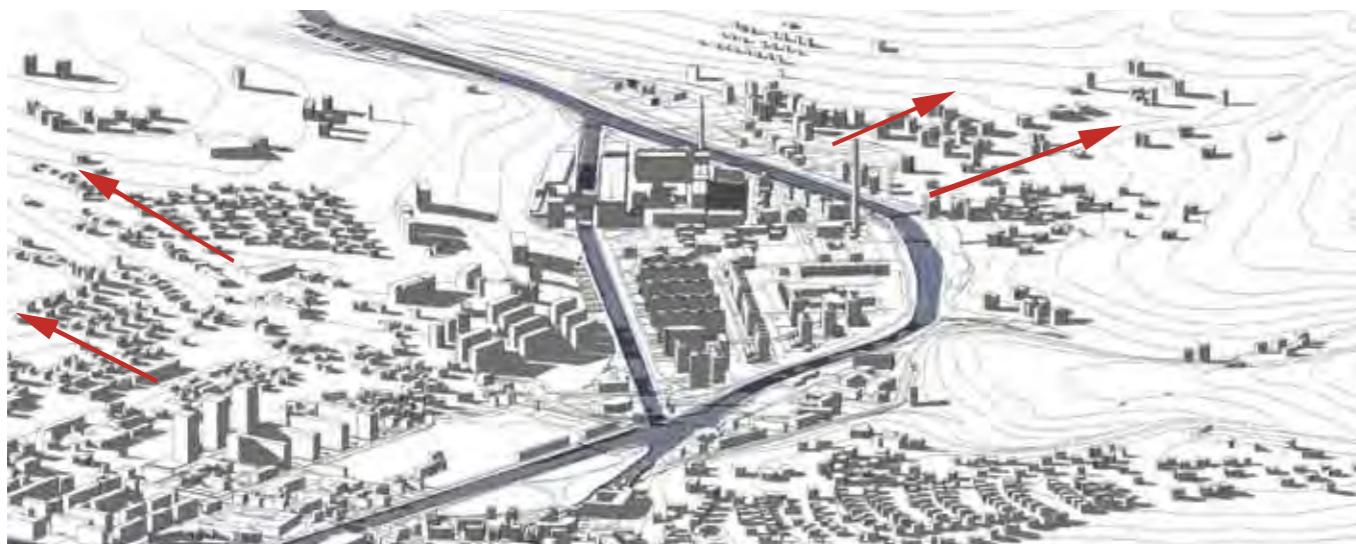
Po znárodnění se stala sídlem n. p. Kolora, který průběžně modernizoval výrobní technologii. Stavební změny se však omezily pouze na rozšíření starého šedového sálu tkalcovny východní přístavbou a snesení komínu centrální kotelny a její přestavbu.

koncept

- 1) doplnění sítě pozemků pro bydlení v souladu s charakterem místa.
- 2) oživení ostrova drobnými zásahy v souladu s charakterem místa.

Bydlení v Semilech? V rodinném domě!

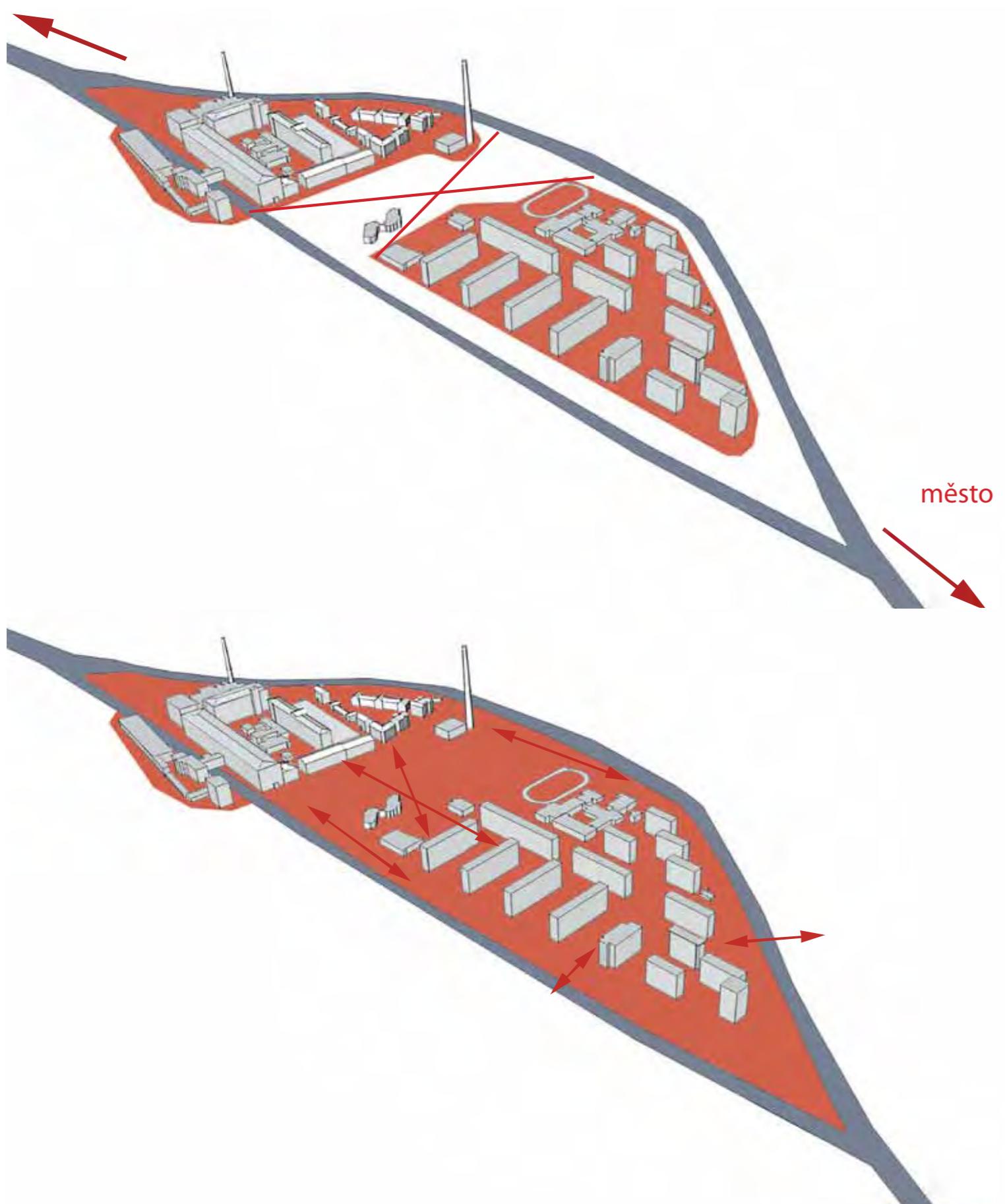
Na svazích dále od centra města se mění charakter zástavby na venkovský, jedná se převážně o rozptýlenou zástavbu bez výrazného jádra, typickou pro Podkrkonoší. Vznikaly zde dlouhé lesní lánky oddělené cestami a mezemí a táhnoucí se od řeky až k okraji lesa, ty se místy zachovaly dodnes. Velkou část zástavby Semil tvoří rodinné domy různých druhů a poptávka po nich je nejvýraznější stavební poptávkou ve měste. Nová zástavba se často přelívá z hustě zastavěných vilových čtvrtí do původní venkovské zástavby. Jak hustota, tak hmota těchto nově vzniklých samostatně stojících domů je oproti ní příliš velká. Tyto nové domy a ulice často neodpovídají svým charakterem vesnické zástavbě.

V současnosti by měla být prioritou města **ochrana volné nezastavěné krajiny** a také **uchování typické kompozice osídlení** se souvisle zastavěním údolím a řidce rozptýlenou zástavbou na svazích. Novostavby je tak vhodné umisťovat **v prolukách** a **na okrajích souvislé zástavby**. Záměrem je **rozložit nové parcely po zastavěném území obce** tak, aby navazovaly na stávající infrastrukturu (sítě, asfaltové cesty) a tak, aby ve výsledku nevznikla velká zóna s jedním typem architektury a jedním charakterem obyvatel. Nová zástavba je definována **regulací**, která pomáhá zachovat charakter stávající rozptýlené venkovské zástavby.

koncept

- 1) doplnění sítě pozemků pro bydlení v souladu s charakterem místa
- 2) oživení ostrova drobnými zásahy v souladu s charakterem místa

krajina

Řeky jsou územím Semil jasně vymezeným ramenem Jizery na jedné straně a náhonem na straně druhé. Ostrov leží v údolí, ze dvou stran těsně semknutý kopci. Jihovýchodní cíp ostrova těsně navazuje na centrum, na přelomu 70. a 80. let tu bylo postaveno sídliště, kde dnes žije 2500 obyvatel a je největším sídlištěm v Semilech. Severozápadní cíp tvoří vstup do krajiny, je výchozím bodem na Riegrovu stezku, oblíbenou turistickou trasu vedoucí přírodní rezervací údolí Jizery. Rozkládá se tu také areál bývalé největší semilské textilní továrny Franze Schmitta z 60. let 19. století, a k ní přiléhá bývalá dělnická kolonie, v dnešní době chátrající. Továrna je téměř ikonicou stavbou, nejen pro obyvatele, kteří zde pracovali, ale svou rozlohou, polohou v údolí a vysokými komínky je viditelná ze všech stran města. Dnes je v soukromých rukou a téměř nevyužitá.

Mezi sídlištěm a prázdným areálem leží "území nikoho", prostor zavážený stavebním odpadem a zarostlý náletovou zelení, je špatně průchodný a nevzbuzuje pocit bezpečí. Zadní část ostrova je tak naprostě odříznutá od sídliště i zbytku města.

Beru v úvahu situaci města a v nejbližších letech nepředpokládám příchod velkého investora, který by využil plochy továrny a investoval do její obnovy. Zároveň nepočítám s velkým stavebním rozvojem v oblasti bydlení. Mým záměrem je ale **ostrov scelit, propojit** se sídlištěm a **oživit** jeho severozápadní cíp. Chci zachovat hodnotné části areálu, **zpřístupnit** je veřejnosti a **ocistit** areál od těžko využitelných přístaveb. To vše v souladu se záměrem zdůraznit silný charakter místa, jak přírodní tak industriální.

Scelení a propojení ostrova

- propojení sídliště a továrny- cesta parkem (multifunkční park- asfaltové cestičky spojující důležitá místa pro pěší, cyklisty i inlinisty; obnova historického parku u továrny- úprava stromů, výsadba parkového trávníku kultivace ploch a jejich proměna na květné louky)
- propojení města s krajinou- protažením cyklostezky až do severozápadního cípu ostrova a dále na Riegrovu stezku
- propojení s vodou- úprava a zpřístupnění břehů Jizery a náhonu

Očištění, oživení a zpřístupnění

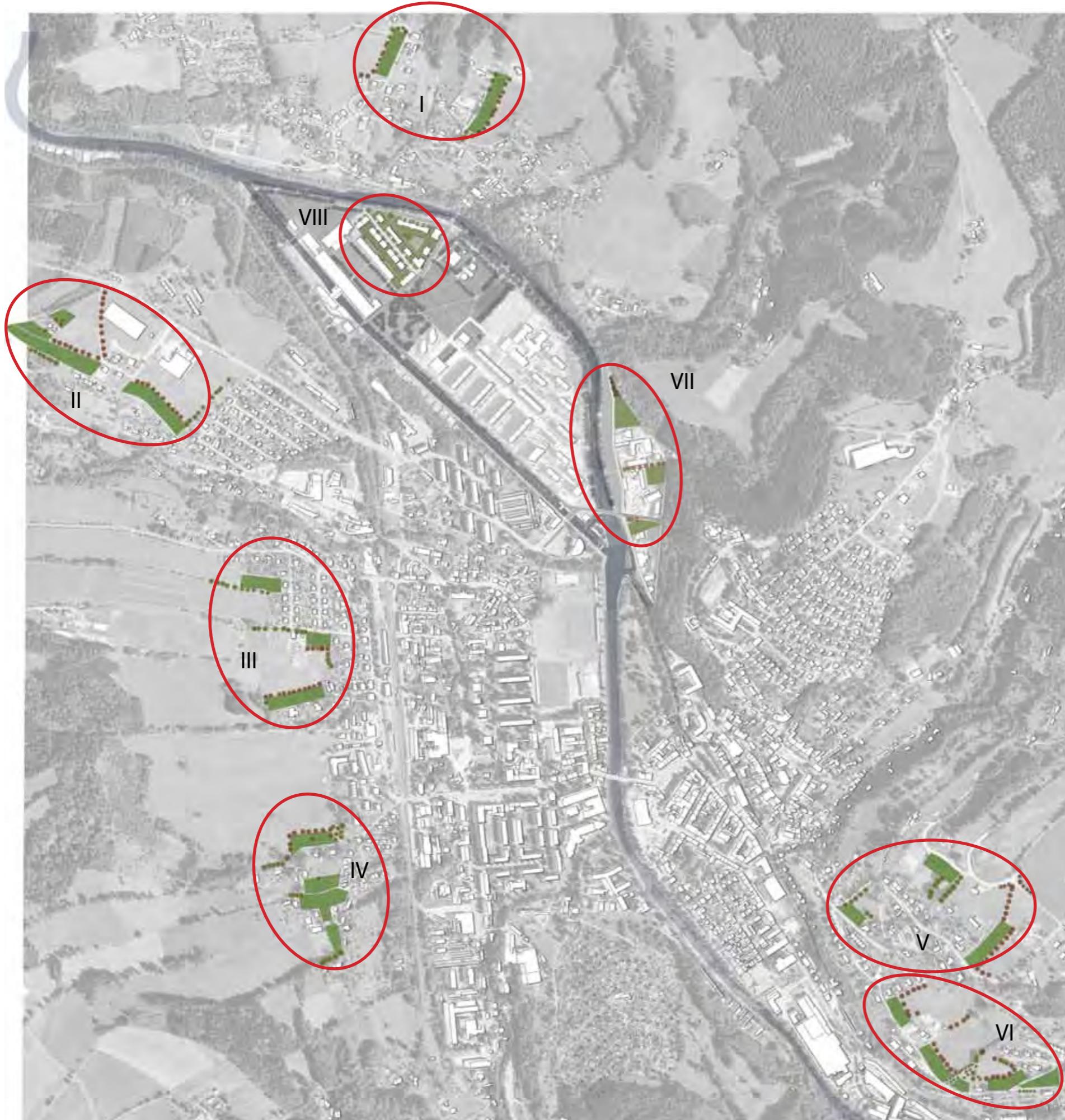
- odstranění pozdějších znehodnocujících přístaveb a očištění objektu do jeho původní podoby
- oživení přidáním obytné funkce- rekonstrukce Kolonky, nové řadové domy, konverze jedné z budov areálu na penzion pro seniory
- zpřístupnění areálu továrny- park na místě vyčištěného dvora, zakončený novostavbou bazénu

Rekonstrukce, konverze

- uchování stavby tak, aby zároveň žila
- nové stavby výrazem jasně oddělené od stávajících, zároveň podporují industriální charakter- použité materiály- přiznané cihelné zdivo koresponduje s nadokenními oblouky a římsami, zároveň vytváří abstraktní rámeček
- interiér- odstranění dodatečných vestaveb a očištění na skelet, nově vestavěné prostory nechávají vyniknout původní skelet a proporce budovy

návrh

- 1) doplnění sítě pozemků pro bydlení v souladu s charakterem místa
- 2) oživení ostrova drobnými zásahy v souladu s charakterem místa

Nové parcely umíšťují v rámci oblastí, které jsou již dnes využívané pro bydlení v rodinných domech a kde jsou již dnes zavedené energie a zpevněné cesty. Těchto lokalit jsem našla v Semilech 8. Jsou to lokality s rozdílnými podminkami, což se odráží v použité regulaci.

- I. Bítuchov- 7 parcel
- II. Leškov, Letná- 10 parcel
- III. Podmoklice 1- 7 parcel
- IV. Podmoklice 2- 10 parcel
- V. Zákoutí- 8 parcel
- VI. Na vinici- 9 parcel
- VII. Soutok- 7 parcel
- VIII. Řeky:
rekonstrukce Kolonky (35 bytů);
nové řadové domy (16 domů)

58 nových parcel pro RD
35 bytů
16 domů

I) Bítuchov

- 7 parcel o velikosti 880-1100 m²
- rozptýlená venkovská zástavba zástavba bez plotů

III) Podmoklice 1

- 7 parcel o velikosti 700- 1400 m²
- některé domy měřítkem narušují původní zástavbu, která však převažuje

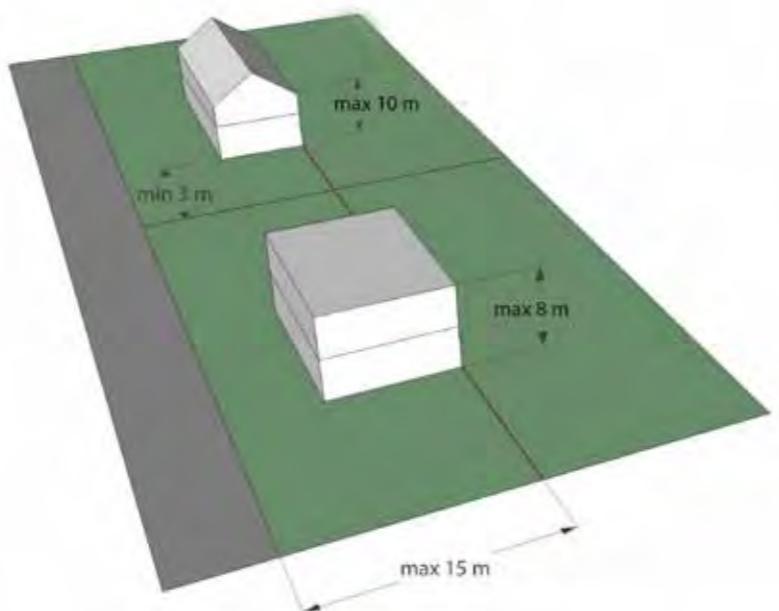

IV) Podmoklice 2

- 10 parcel o velikosti 700- 1300 m²
- obdobné jako u předešlého případu

a) venkovská zástavba- oblast I, III, IV

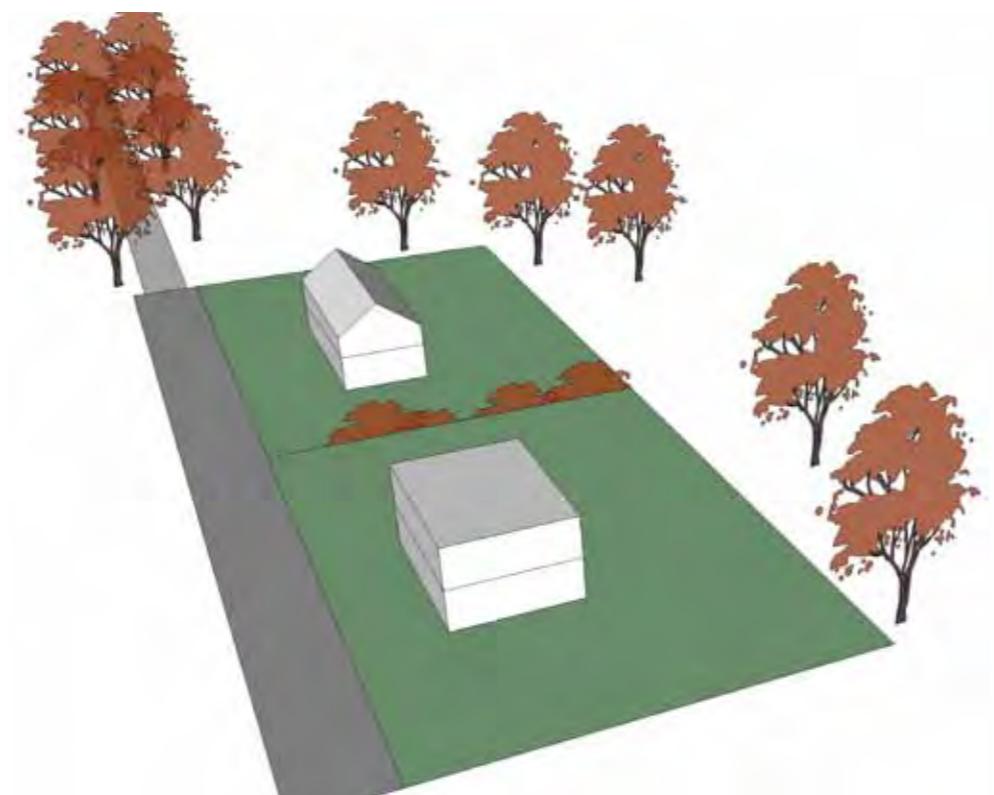
Několik pozemků je vytipováno v oblastech navazujících na typickou nízkopodlažní rozptýlenou zástavbu Podkrkonoší. Tyto pozemky byly vybrány s ohledem na využití stávajících infrastruktur a jejich velikost byla zvolena tak, aby umožnily zachovat typické vzdálenosti mezi domy a průhledy do krajiny. U těchto pozemků byla zvolena přísnější regulace.

regulativy pro umístování staveb na pozemcích:

- maximální zastavěná plocha objektu:
 - 150 m² pro pozemek velikosti do 1200 m²
 - 180 m² pro pozemek velikosti do 1200- 1500 m²
- stavební čára vnitřní nepřekročitelná- dům nesmí překročit tuto čáru směrem do zahrady
- vzdálenost hlavního objektu od hranice sousedního pozemku je min. 3m (zachování průhledů)

prostorové regulativy:

- maximální výška hřebene střechy hlavního objektu je 10 m nad terénem, atiky 8 m nad terénem
- stejně jako stávající domy, budou nové domy bez oplocení, sousední parcely je možné oddělit živým plotem, keři nebo stromy

doporučení- napojení do krajiny:

- některé nové parcely jsou umístěny na hranici mezi městem a krajinou, asfaltové cesty zde přecházejí v lánové cesty se stromořadím vedoucí k lesu
- bylo by vhodné doplnit stromořadí a nově vysázení stromů i za hranicemi parcel, popř. v zadních částech parcel a vytvořit tak "záda" soukromým pozemkům

II) Letná, Leškov

- 7 parcel o velikosti 880-1100 m²
- území, kde se střetává malá část staré venkovské zástavby bez plotů, s novým rodinnými domy, postavenými převážně uprostřed oploteného pozemku, na západě přiléhá hustě zastavěná vilová kolonie s uliční sítí

VI) Zákoutí

- 12 parcel o velikosti 790-1200m²
- území s převažující novodobou zástavbou, bez jednotného charakteru

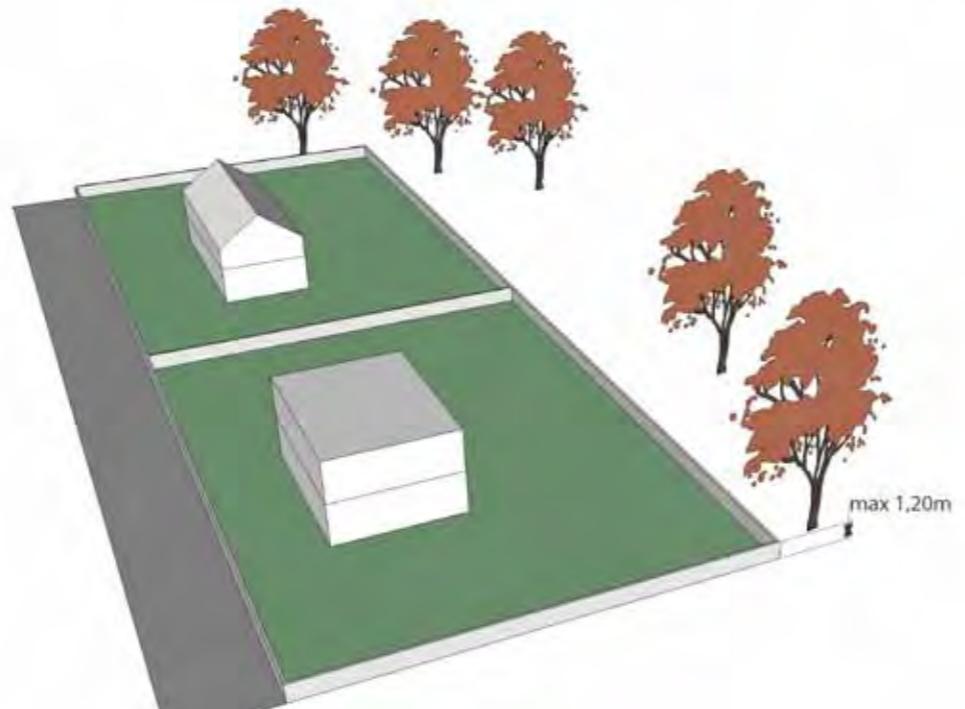

V) Na Vinici

- 12 parcel o velikosti 550-850 m²
- území s převažující novodobou zástavbou, bez jednotného charakteru

b) venkovská zástavba s oplocením- oblast II, V, VI

regulativy pro umístování staveb na pozemcích:

- maximální zastavěná plocha objektu:
 - 150 m² pro pozemek velikosti do 1200 m²
 - 180 m² pro pozemek velikosti do 1200- 1500 m²
 - 220 m² pro pozemek velikosti 1500 m² a větší

prostorové regulativy:

- povolené je lehké průhledné oplocení 1,2 m

VII) Soutok

- 6 parcel o velikosti 880-1100 m²
- samostatná lokalita u soutoku Jizery s Chuchelským potokem
- v návaznosti na centrum města a na řeku

c) zástavba u soutoku- oblast VII

regulativy pro umístování staveb na pozemcích:

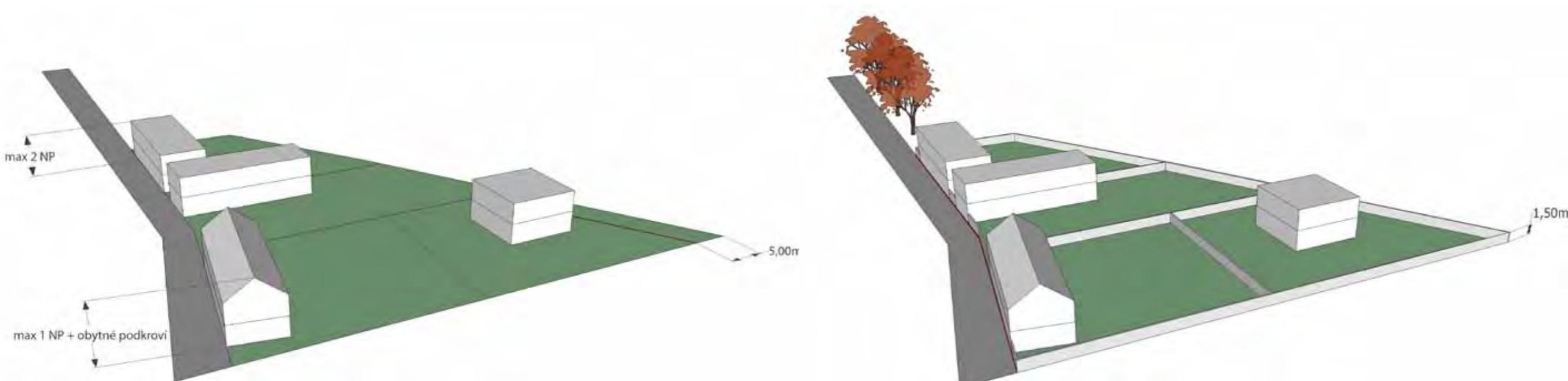
150 m² pro pozemek velikosti do 1200 m²

180 m² pro pozemek velikosti do 1200- 1500 m²

- stavební čára otevřená závazná- shodná s uliční čárou u obytné ulice na nábřeží (kopíruje hranici záplavového území)
- hlavní hmota objektu může být umístěna na hranici mezi sousedními pozemky

prostorové regulativy:

- u oplocení je povolena maximální výška 1,5 m

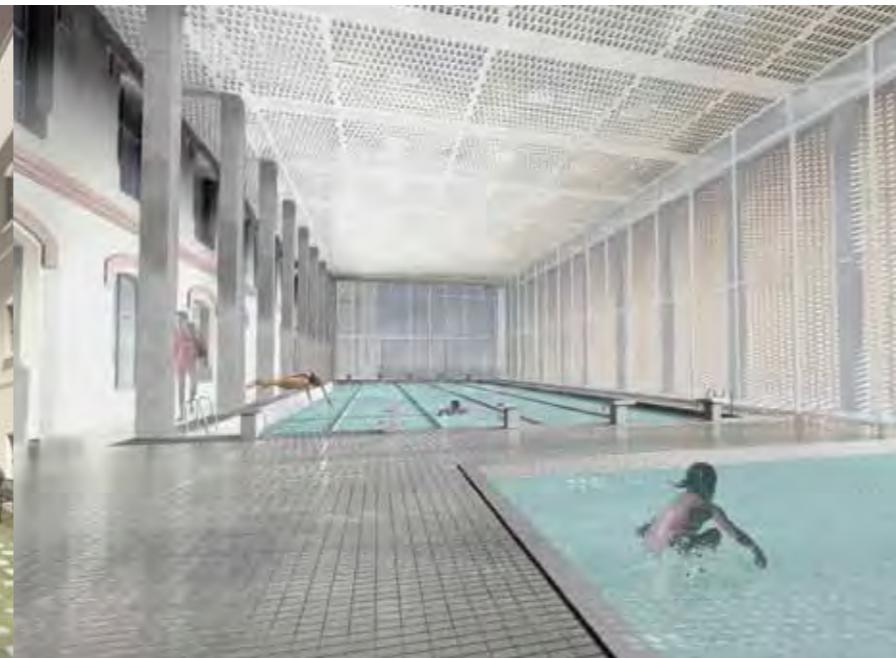

1. doplnění sítě pozemků pro bydlení v souladu s charakterem místa
2. oživení ostrova drobnými zásahy v souladu s charakterem místa

A) konverze budovy přádelny a výstavba nového krytého bazénu

B) novostavba řadových domů v návaznosti na dělnickou kolonii

C) úprava brownfield na park

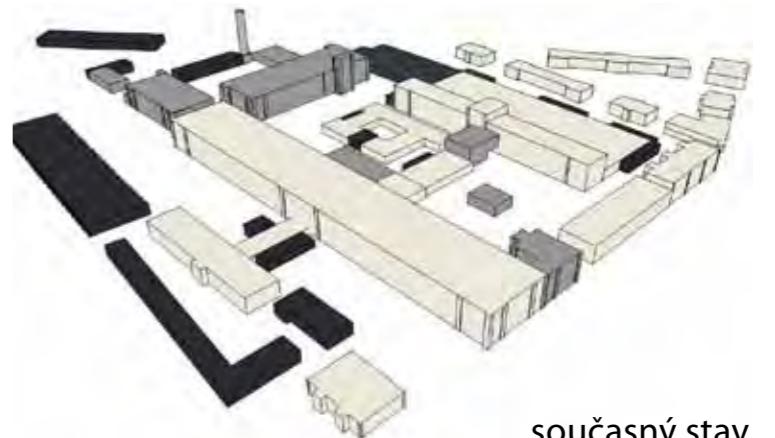
D) rozšíření ulice Bavlňářská pro pěší, úprava náhonu, nová loděnice

E) úprava a zpřístupnění břehu Jizery, Brod vedoucí k zástavbě na Soutoku

Rekonstrukce, konverze

- uchovaní stavby tak, aby zároveň žila
- nové stavby výrazem jasně oddělené od stávajících, zároveň podporují industriální charakter
- použité materiály- přiznané cihelné zdivo koresponduje s nadokenními oblouky a římsami, zároveň vytváří abstraktní rámec
- interiér- odstranění dodatečných vestaveb a očištění na skelet, nově vestavěné prostory nechávají vyniknout původní skelet a proporce budovy

současný stav

1) rekonstrukce Kolonky, opětovné využití pro bydlení- typ vilového domu

2) novostavba 16 rodinných domů

3) konverze bývalé tkalcovny na penzion pro seniory, denní stacionář a centrum mobilní služby

4) konverze budovy prádelny na zázemí bazénu a nízkoprahové centrum pro děti a mládež

5) novostavba krytého bazénu

6) úprava uvolněného dvoru na park s trávníkem na slunění, lemovaným stromy

7) fungující vodní elektrárna

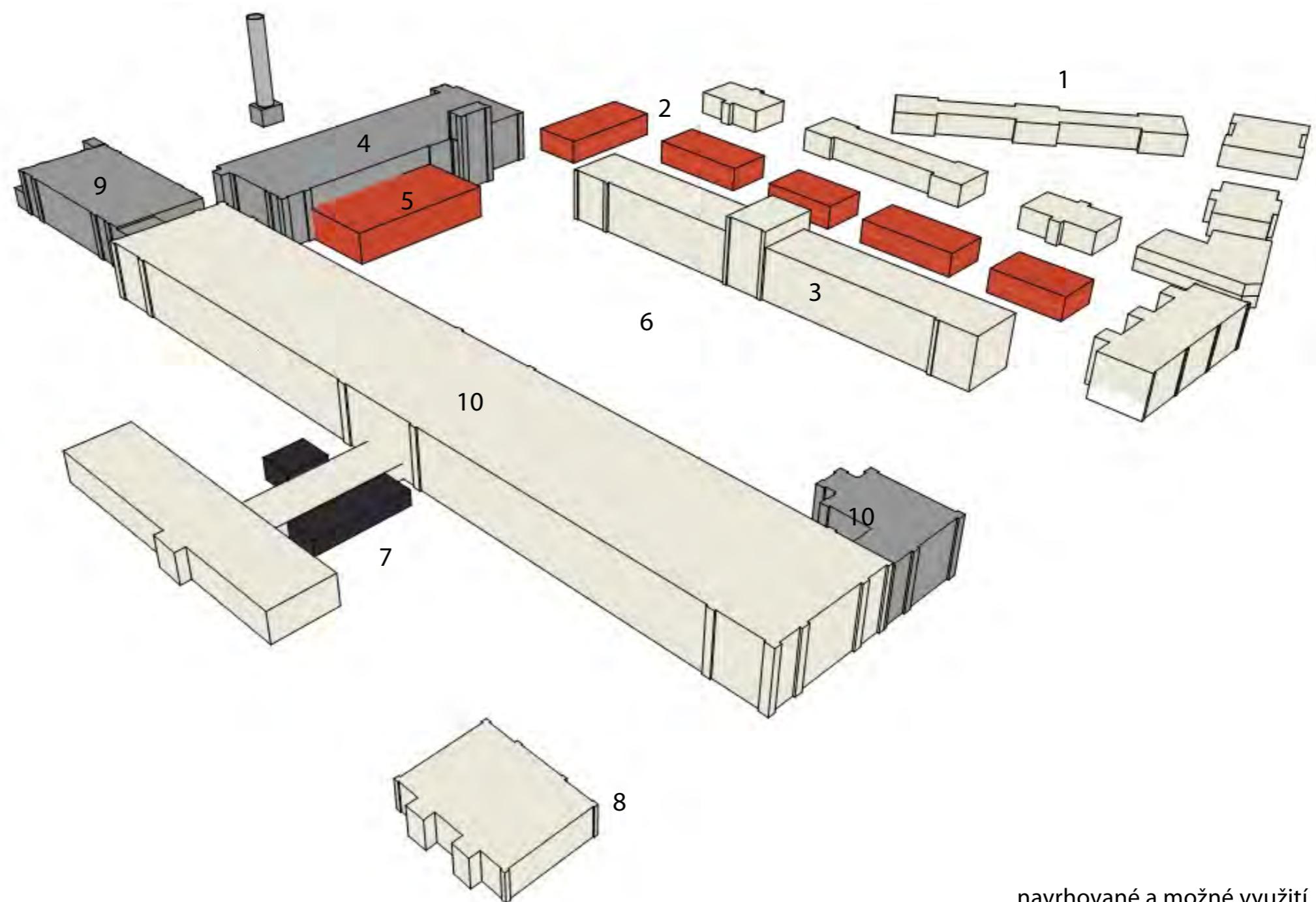
8) restaurace/ hostinec

možné využití:

9) penzion

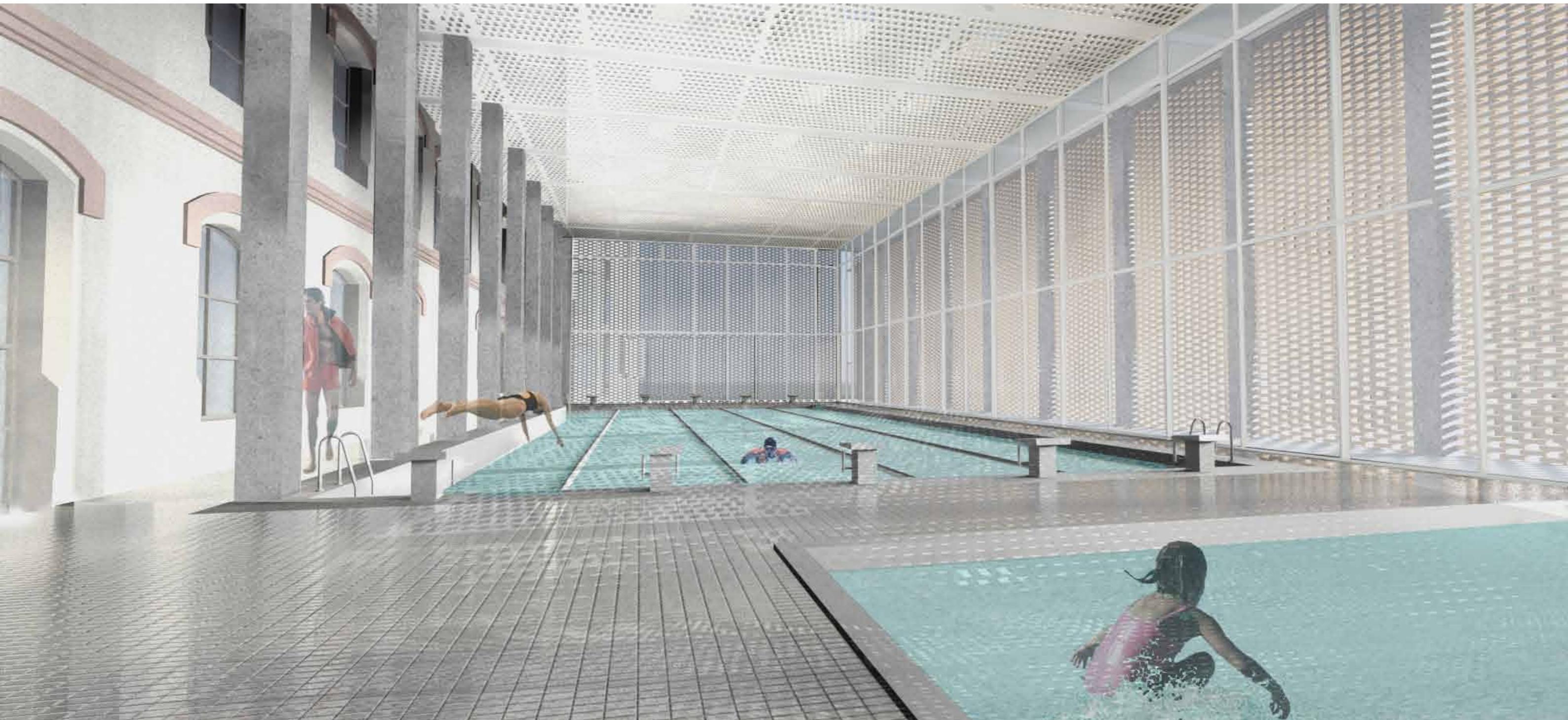
10) drobná nerušící výroba- pronájem

11) rozšíření archivu/ kanceláře k pronájmu

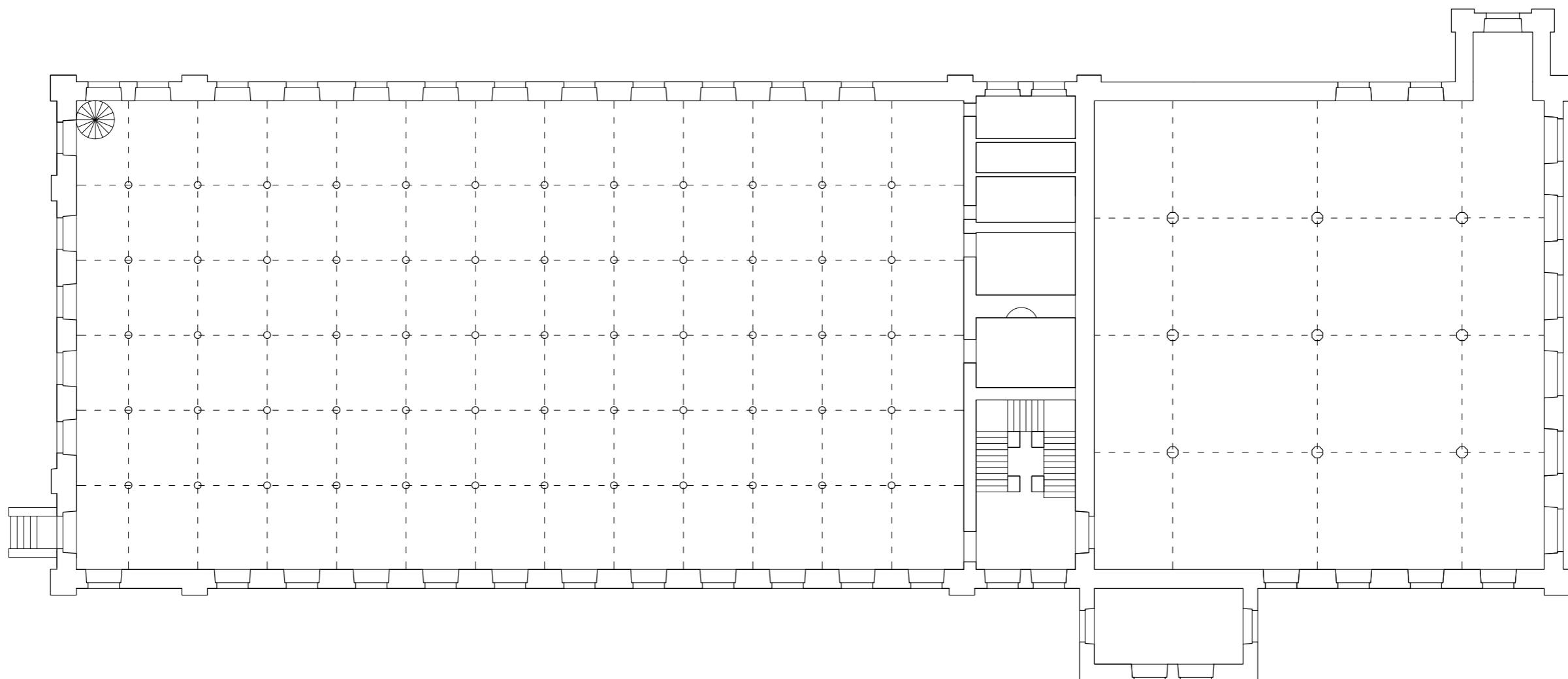
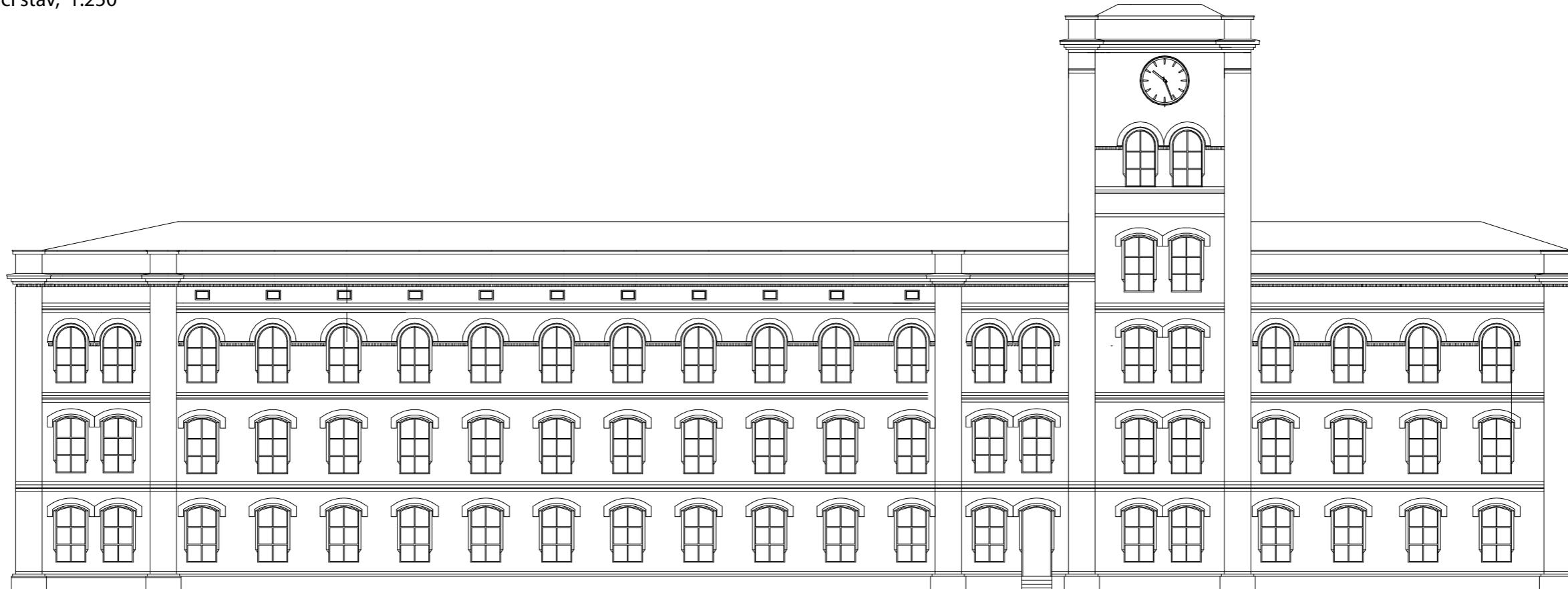

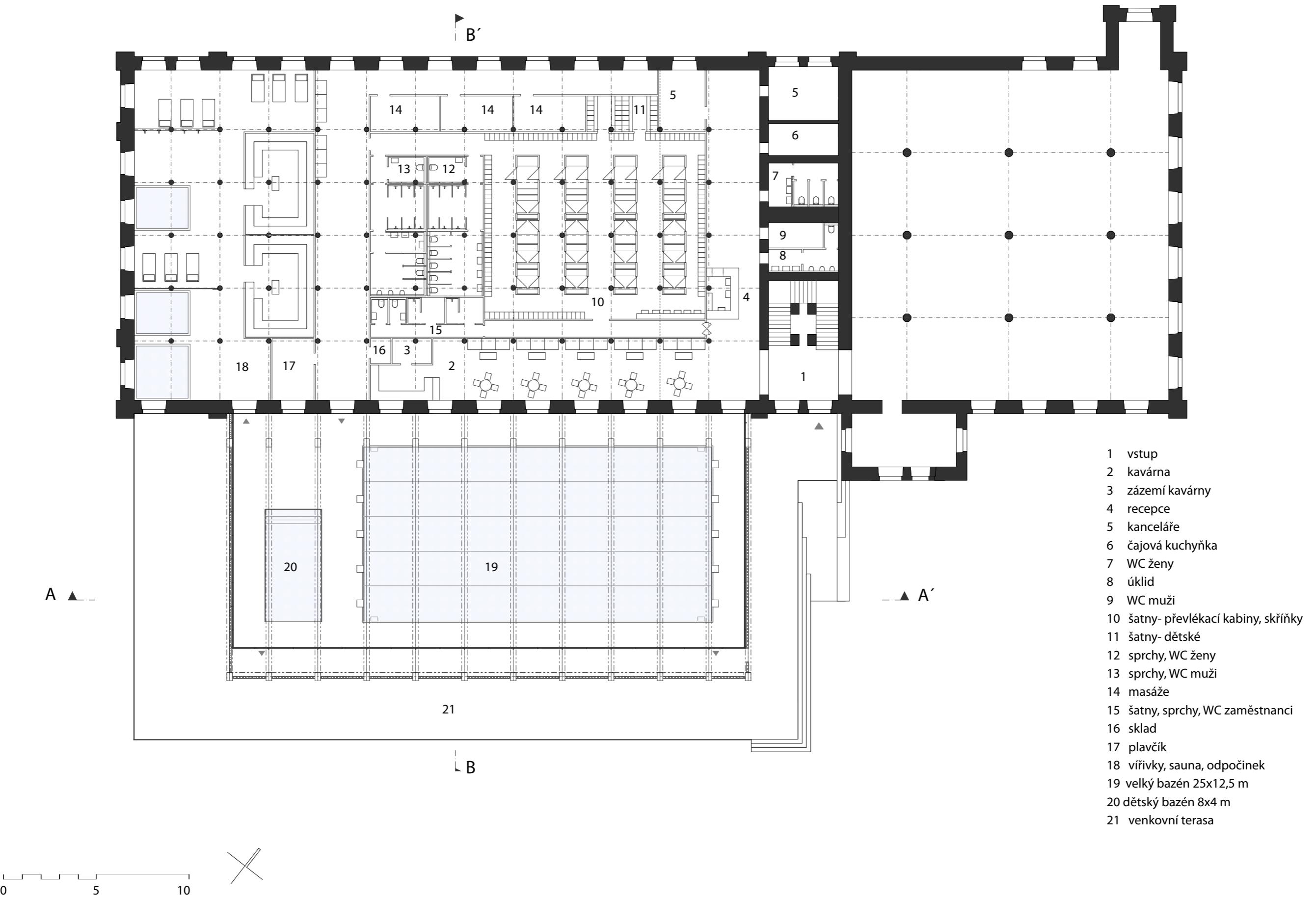
navrhované a možné využití

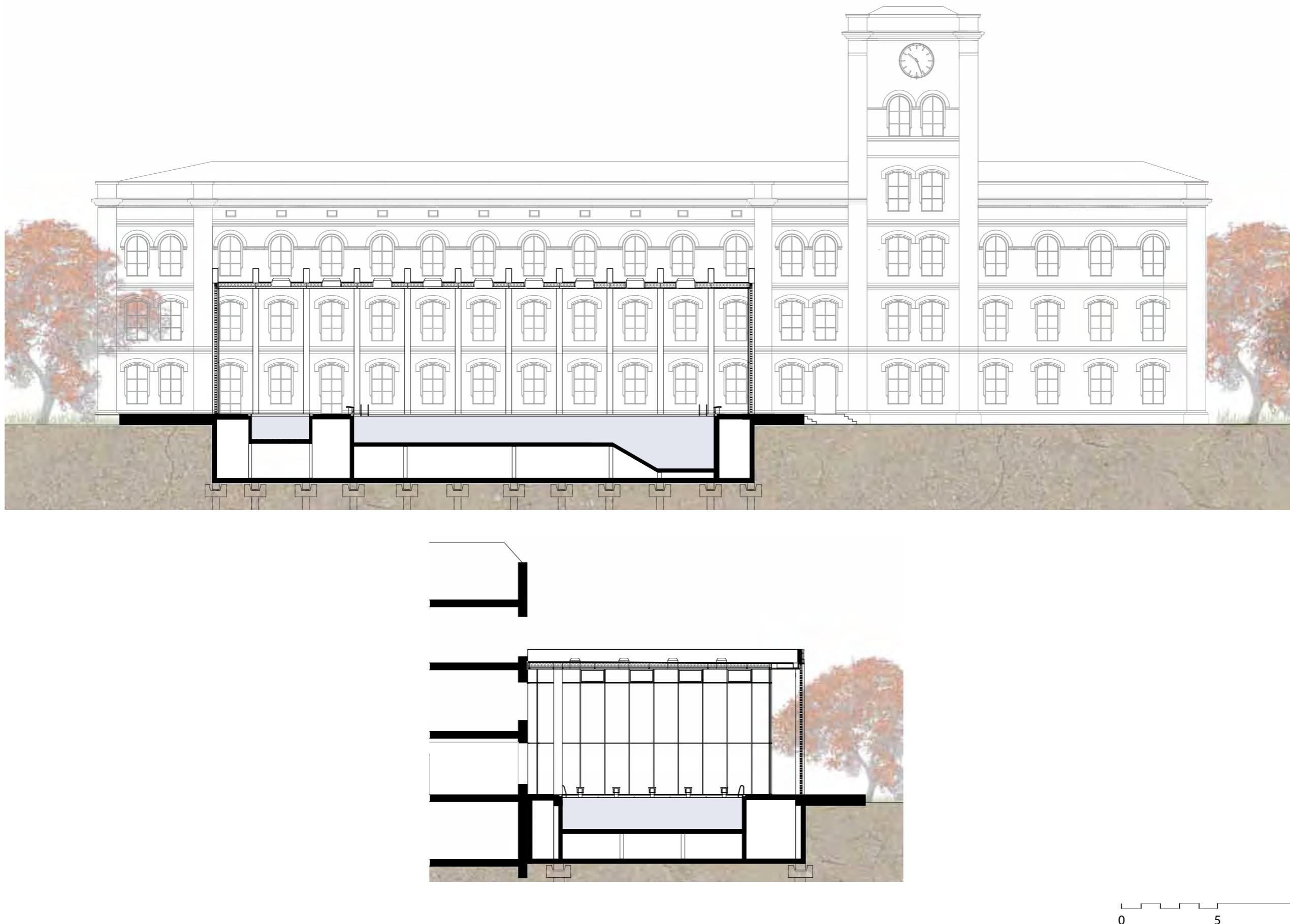
1. krytý bazén
2. řadové domy

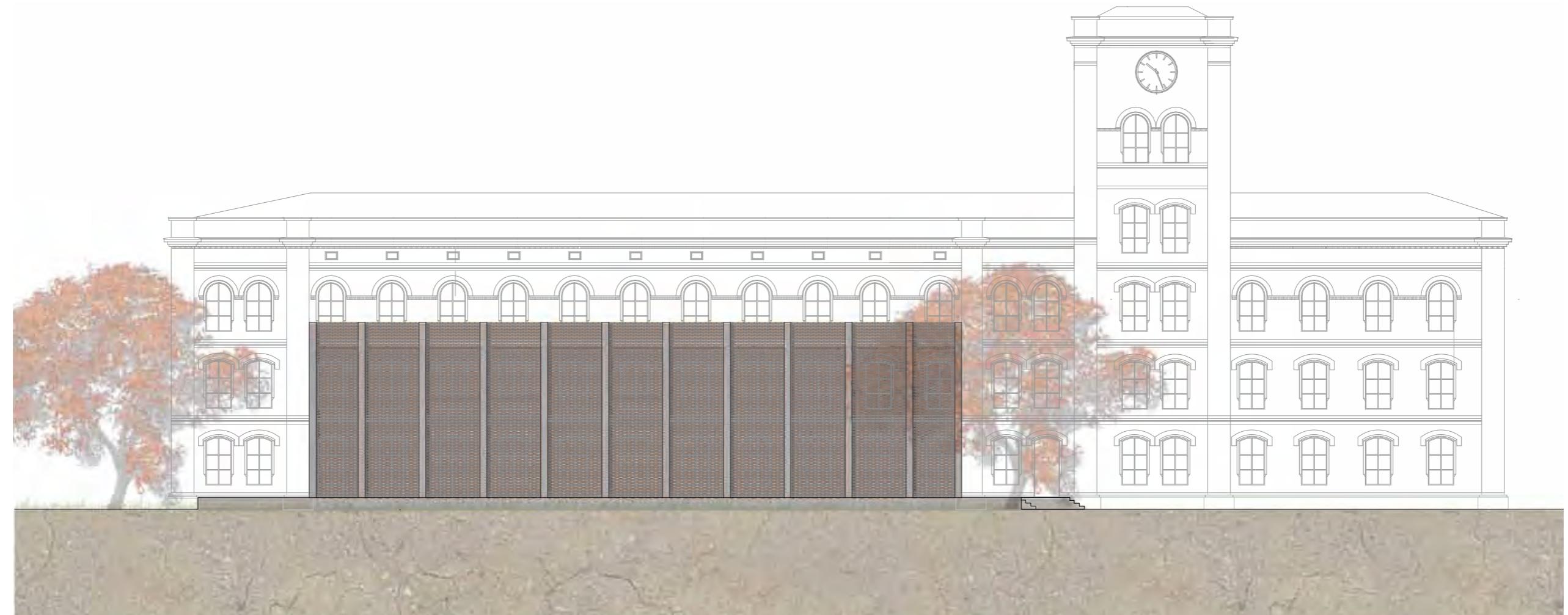

budova přádelny, stávající stav, 1:250

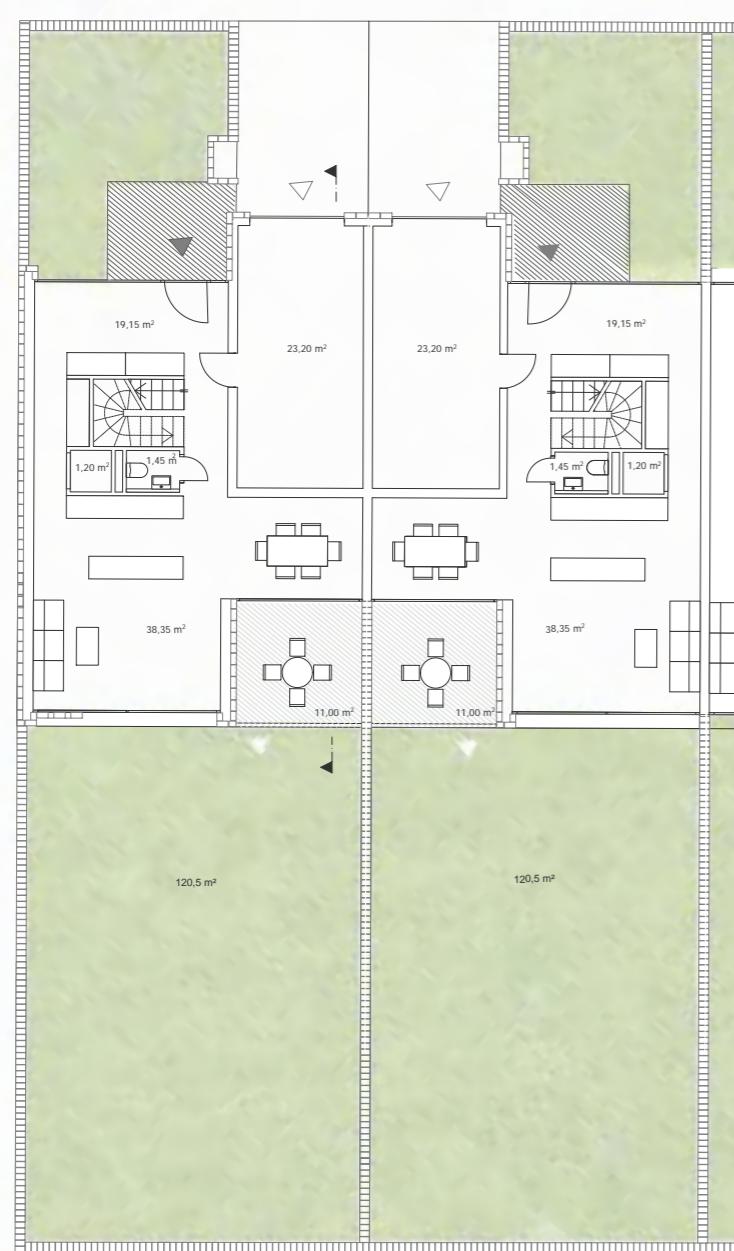
0 5 10

detail

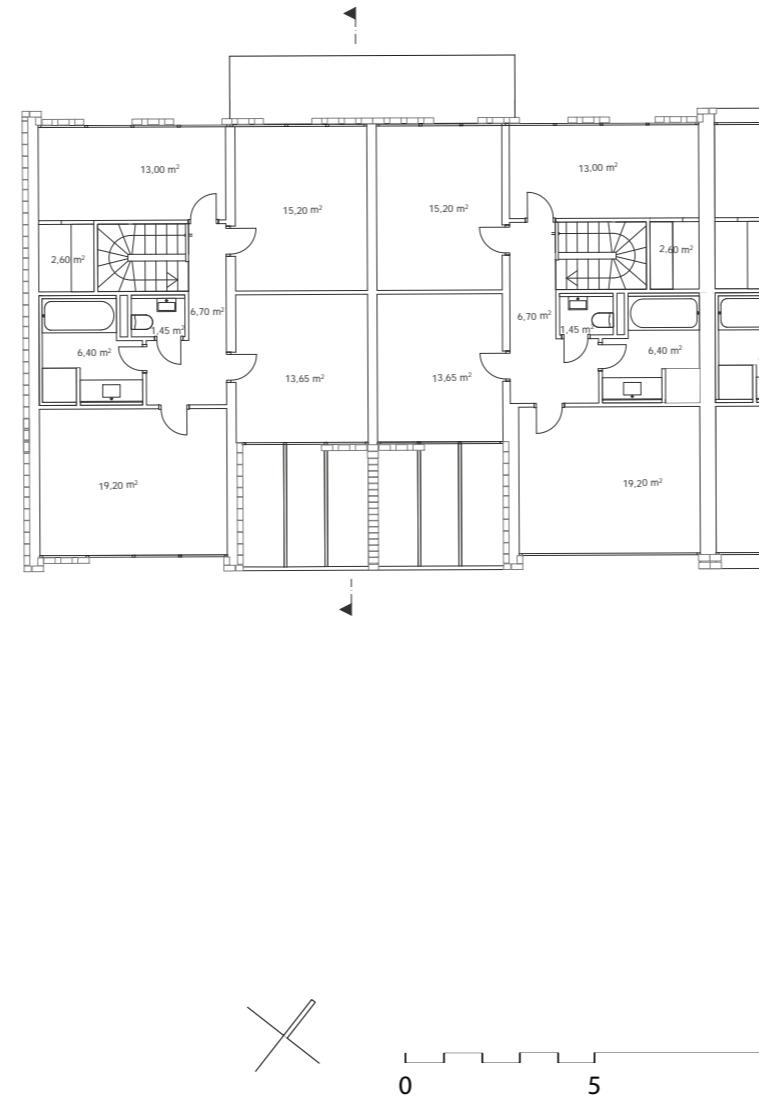
- 1) krytý bazén
- 2) řadové domy

1. NP

2. NP

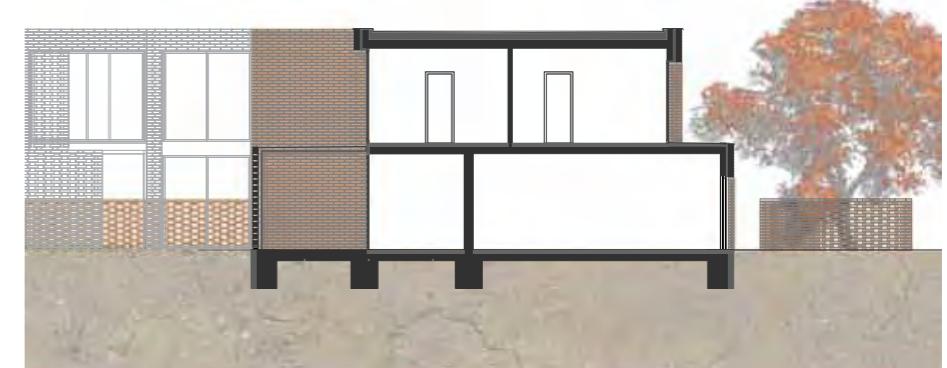
pohled severozápadní

pohled jihovýchodní

řez příčný

uliční fasáda Kolonky vs. uliční fasáda nových řadovek

schémata stávající stav vs. návrh

původní schwarzplan

schéma bouracích zásahů

schéma novostaveb

nový schwarzplan

schéma veřejných a soukromých ploch- stávající

schéma veřejných a soukromých ploch- návrh

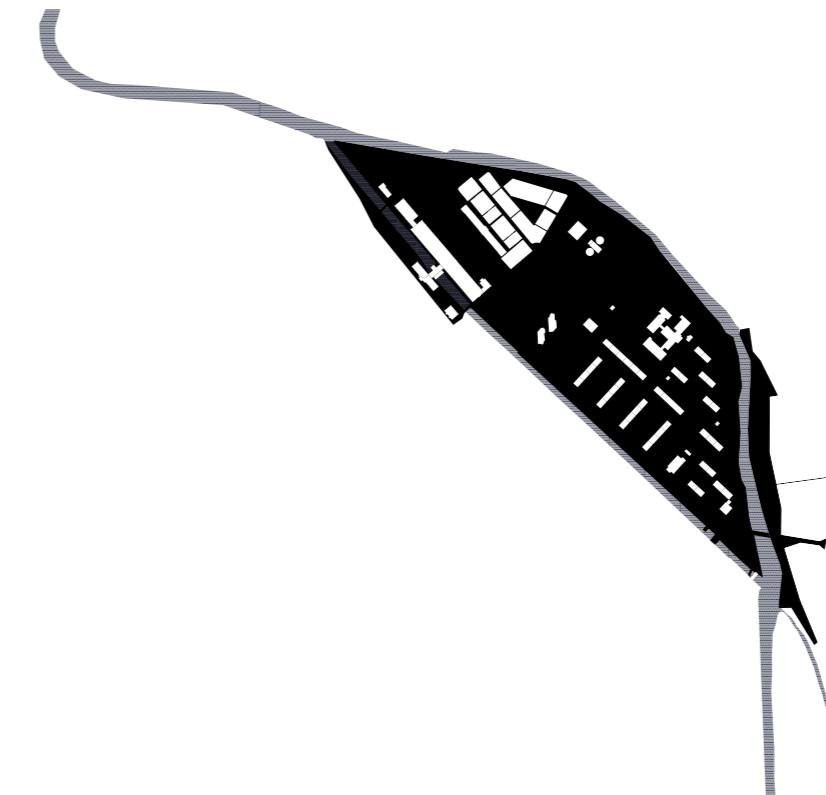

schéma silnic a pěších tras- stávajcí

schéma silnic a pěších tras- návrh

Seznam použitých zdrojů

Literatura:

PROKEŠ, Miroslav. Semily, příroda, okolí, město, historie, současnost. Semily: Město Semily, 2010. 127. 978-80-254-7160-9

VOTOČEK, Václav. Semily ve staré fotografi. Semily: Městský úřad Semily, 2001. 70. 80-238-7628-7

VOTOČEK, Václav. Vyvrácené kořeny, Semily ve fotografi 1928- 1988. Semily: Městský úřad Semily, 2002. 214. 80-238-9473-0

ŠOLC, Jiří. Pojizeří. 1976. 87.

Materiály:

Kopie plánů staveb a fotografií, pořízených ve Státním okresním archivu v Semilech a na stavebním úřadu města Semily, se souhlasem vlastníka staveb.

Publikace:

CICHÝ, Filip; HRUBEŠOVÁ Petra; KABOŠ, Matúš; KAMENICKÁ, Katka; KLOUDOVÁ, Michaela; KUSBACHOVÁ, Jana; MASTNÍK, Jan; NOVOTNÝ, Jan;.Semily- Řeky- mezi městem a krajinou, předdiplomní portfolio. 2014. 54

Internetové stránky:

<http://www.semily.cz/cz/obcan/mesto-semily/>

<http://www.semily.cz/cz/obcan/mesto-semily/z-historie-mesta/>

<http://www.semily.cz/cz/obcan/uzemni-planovani/>

http://www.semily.cz/customers/semily/ftp/Image/semily/my_fotogallery/semily_stara_fotografie/index.htm

<http://itras.cz/fotogalerie/riegrova-stezka/>

http://www.czso.cz/cz/obce_d/